

Дзяржава і дыяспара
Галіна Аверкіна:
Разам з беларусамі
Расіі будзем рухацца
далей... **Стар. 3**

**50 год разам
з замежнымі
чытачамі!** "ГР"

Еўрабачанне — 2005

Сола Анжалікі Агурбаш
для Еўропы
Стар. 16

Эксклюзіў. Апошняе жаданне Васіля Мельяновіча — с. 13

Актуальна

Ці будуць дзеці беларусаў
замежжа вучыцца ў
Беларусі?

Стар. 3

Незабытае

Подзвіг
Мітрыя КАРБЫШАВА

Стар. 5

NEWS FROM BELARUS
page 6

Супольнасць

Беларусь — 11-я
дзяржава ў свеце і
першая ў СНД, якая
далучылася да
Міжнароднай канвенцыі аб ахо-
ве нематэрыяльнай культурнай
спадчыны.

Стар. 11

Увага, конкурс!

"Беларусь — Радзіма маіх
бацькоў — мая Радзіма"
Літаратурны конкурс таварыства
"РАДЗІМА" сярод дзяцей выхадцоў з
Беларусі, якія жывуць за яе межамі

Стар. 12

Песня для ўсіх

Ігар ЛУЧАНОК:
"Хачу падарыць
"Вандроўную пташку"

Стар. 14

Карысна

**"Гомельавія"
пашырае
геаграфію палётаў**

"Гомельавія" сёлета плануе
пашырыць географію палётаў у
блізкае і далёкае замежжа.
Магчыма аднаўленне авіярэісаў у
Маскву, а таксама наладжванне
авіясувязей з аэрапортам
"Пулжава" ў Санкт-Пецярбургу. У
планах — арганізацыя авіясувязей
з Харкавам і Кіевам ва Украіне.
Адпрацоўваецца магчымасць
адкрыцця рэйсаў на Стагольм
праз Мінск і Калінінград.

Да ўвагі чытачоў

Наступны нумар газеты
"Голас Радзімы" выйдзе
24 лютага 2005 года

«Сілічы»

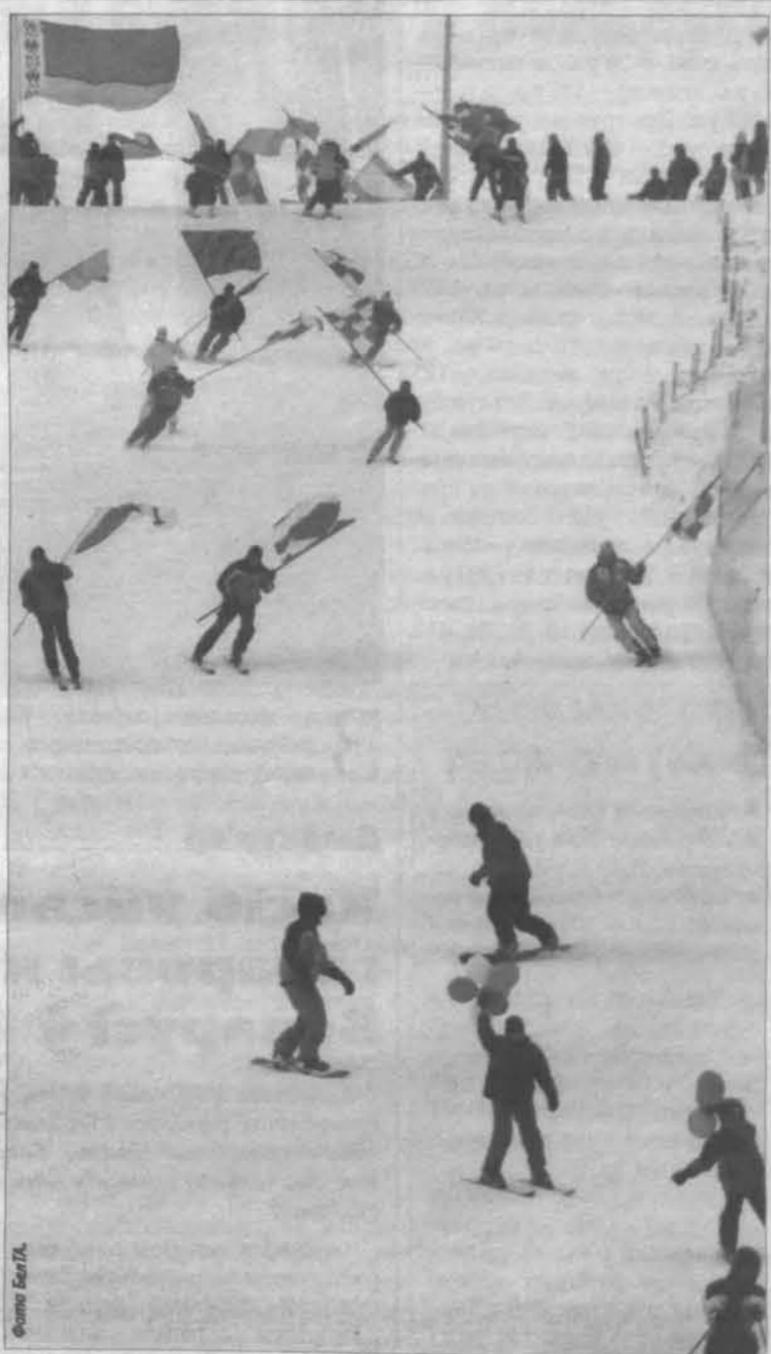
ГАРНАЛЫЖНЫ КУРОРТ ПАД МІНСКАМ ЧАКАЕ ВАС!

Адбылося святочнае і
ўрачыстае адкрыццё
беларускага гарналыж-
нага цэнтра "Сілічы". На
цырымоніі адкрыцця
Прэзідэнт Беларусі Аляк-
сандр Лукашэнка падзя-
каваў будаўнікам, якія
ўзялі гарналыжны
цэнтр еўрапейскага кла-
су. У Лагойскім раёне гэ-
та другі падобны
аб'ект, які, у першую
чаргу, прызначаны для
масавага адпачынку
аматараў спорту Мінска
і Лагойшчыны.

Самае галоўнае, адзначыў кіраўнік дзяржавы, каб да спор-
ту далучаліся дзеці. Ён падкрэсліў, што "Сілічы" павінны стаць месцам
масавага адпачынку як для грамадзян Беларусі, так і для замежных ту-
рыстаў. І гэтыя спадзяванні маюць пацвярджэнне. "Сілічы" хутка
набываюць вядомасць за мяжой. Каралева літоўскай эстрады і
прэзідэнт ад Літвы на ўдзел у конкурсе "Еўрабачанне", вядучая
музычнай перадачы "Пятнічнае музычнае шоу" канала TV-3 Віялета
Раўбушкітэ сёлета не паедзе катацца на горных лыжах у Альпы, а
накіруецца ў беларускія "Сілічы". Аб гэтым яна паведаміла папулярнаму
ў Літве штотыднёвіку "TV PUBLIKA".
Віялета Раўбушкітэ сказала журналістам: "Пра цудоўныя трасы ў
"Сілічах" мне расказалі сябры і знаёмыя. Яны ўжо ўпэўніліся, што
катанне там не горшы, чым у Еўропе. Праўда, горы невысокія, але мне,
пачынаючай гарналыжніцы, менавіта такія і трэба. Штотыднёвік "TV
PUBLIKA" адзначае, што беларускія трасы ўжо правярылі і іншыя зоркі
літоўскага тэлебачання. Усе засталіся задаволеныя. Як сцвярджае
начальнік гарналыжнага цэнтра Генадзь Цуранкоў, у "Сілічах"
таксама магчыма правядзенне міжнародных спаборніцтваў сярод
гарналыжнікаў.

НА ЗДЫМКАХ: Аляксандр ЛУКАШЭНКА падчас адкрыцця гарналыжнага
комплексу; з першых дзён у "Сілічах" шматлюдна.
Алена СПАСЮК.

ААЭ	Беларусь	Германія	Іран	Кітай	Малдова	Расія	Туркмяністан	Чэхія
Аргенціна	Бельгія	Данія	Італія	Куба	Мексіка	Румынія	Турцыя	Швейцарыя
Арменія	Бразілія	Егіпет	Казахстан	Кыргызстан	Нарвегія	Сербія	Узбекістан	Швецыя
Аўстралія	Венгрыя	ЗША	Канада	Латвія	Нідэрланды	Сірыя	Украіна	Эстонія
Аўстрыя	В'етнам	Ізраіль	Карэя	Лівія	ПАР	Славакія	Уругвай	Японія
Балгарыя	Вялікабрытанія	Індыя	(Паўднёвая)	Літва	Польшча	Славенія	Францыя	

"Голас Радзімы"
ў 52 краінах

Фота БелТА.

Усходні вектар умацоўвае супрацоўніцтва з Ліванам

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка наведваў з афіцыйным візітам Ліван. У бейруцкім аэрапорце яго сустракаў Прэзідэнт Лівана Эміль Лахад. "Ліван гатовы стаць акном для Беларусі на Блізкім Усходзе, а Беларусь — актыўна ўдзельнічаць у прасоўванні ліванскіх тавараў і паслуг на еўрапейскіх рынках і рынках СНД", — сказаў міністр замежных спраў Беларусі Сяргей Мартынаў у інтэрв'ю журналістам, падводзячы вынікі візіту беларускай дэлегацыі.

На перамовах у ліванскай сталіцы ўзгоднены пытанні арганізацыі беларускай нацыянальнай экспазіцыі ў рамках універсальнага гандлёвага кірмашу ў Бейруце ў верасні 2005 года. Дасягнуты канк-

рэтныя дамоўленасці з ліванскімі партнёрамі аб прасоўванні беларускай прадукцыі харчовай і дрэваапрацоўчай прамысловасці, у прыватнасці, флуцінгу для вытворчасці гофракартону, які вырабляе "Светлагорскі ЦКК". Падпісаны кантракт паміж ліванскай кампаніяй "АВМ" і РУП "МінскКрышталь".

Кіраўнікі Беларусі і Лівана падпісалі тры пагадненні аб супрацоўніцтве — у галіне турызму, сухапутных перавозак, а таксама ў барацьбе са злчынінасцю.

Акрамя таго, яны дамовіліся аб правядзенні Дзён культуры Беларусі ў Ліване ў 2006 годзе, і Дзён культуры Лівана ў Беларусі ў 2007 годзе.

Таццяна КУВАРЫНА.

Сцісла пра галоўнае

"Песняры" пачалі гастрольны тур, прысвечаны 60-годдзю Перамогі.

Упершыню ў міратворчых вучэннях НАТО прыме ўдзел падраздзяленне Беларуска-Узброеных Сіл.

Беларусь і Польшча правялі сумесную інспекцыю пагранічных пунктаў пропуску.

У Беларусі сёлета з'явіцца новая грашовая купюра наміналам 100 тысяч рублёў.

Беларусь будзе дабівацца ад Расіі кампенсацыі страт бюджэту за час дзеяння старога механізму збірання ПДВ.

БелАЗ прыме ўдзел у міжнароднай спецыялізаванай выставе "Золата-2005. Ад радовішча да ювелірнага вырабу" ў Маскве.

Знешнегандлёвы абарот Беларусі ў 2004 годзе павялічыўся ў параўнанні з 2003 годам на 40 працэнтаў і склаў 30,1 мільярда долараў ЗША. Як паведамляе прэс-служба МЗС Беларусі, тавараабарот з краінамі СНД склаў 19,1 мільярда долараў або 63,5 працэнта агульнага тавараабароту рэспублікі, з астатнімі краінамі — 11 мільярдаў долараў або 36,5 працэнта.

Урад Беларусі зацвердзіў пералік важнейшых інвестпраектаў на 2005 год з агульным аб'ёмам фінансавання амаль 1,5 трыльёна рублёў.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "ВА Беларусьнафта" распрацавала стратэгію ўдзелу Беларусі ў здабычы нафты ў Расійскай Федэрацыі.

Хутка ў грамадзян Рэспублікі Беларусь можа з'явіцца электронны пашпарт.

Фонд "Узаемаразуменне" прымірэнне пачынае выплаці кампенсацыі апошняй групе беларусаў — ашварнацызму.

Расійская нацыянальная выстава пройдзе ў Мінску ў верасні гэтага года.

Алена СПАСЮК.

Дакладна Новыя стаўкі за праезд

З 1 студзеня 2005 года ўступілі ў сілу новыя стаўкі збору за праезд аўтамабільных транспартных сродкаў замежных дзяржаў па аўтамабільных дарогах агульнага карыстання Беларусі.

Паводле інфармацыі прэс-службы Міністэрства транспарту і камунікацый, памер іх будзе залежаць ад часу знаходжання транспартнага сродку на тэрыторыі краіны. У прыватнасці, памер аплаты складзе: для грузавых аўтамабіляў (цягачоў) з прычэпамі (паўпрычэпамі) ці без іх з грузападымальнасцю да 10 тон уключна за суткі — 25 умоўных адзінак, за тыдзень — 40 у.а., за месяц — 80 у.а., за год — 780 у.а. Для грузавікоў да 24 тон уключна за суткі — 30 у.а., за тыдзень — 45 у.а., за месяц — 125 у.а., за год — 1240 у.а. Для грузавікоў звыш 24 тон за суткі — 40 у.а., за тыдзень — 60 у.а., за месяц — 150 у.а., за год — 1480 у.а. Для аўтобусаў да 12 месцаў уключна памер аплаты складзе: за суткі — 15 у.а., за тыдзень — 20 у.а., за месяц — 45 у.а., за год — 450 у.а. Для аўтобусаў ад 13 да 30 месцаў уключна: за суткі — 30 у.а., за тыдзень — 45 у.а., за месяц — 125 у.а., за год — 1240 у.а. Для аўтобусаў звыш 30 месцаў адпаведна 35, 50, 130, 1320 у.а. Для легкавых аўтамабіляў, якія ідуць транзітам праз тэрыторыю Рэспублікі Беларусь: за суткі — 5 у.а., за тыдзень — 15 у.а., за месяц — 30 у.а., за год — 300 у.а., для легкавых аўтамабіляў з прычэпамі — адпаведна 10, 25, 50, 480 умоўных адзінак.

Рэйтынг

Фота БелТА.

Дзесятка буйнейшых падаткаплацельшчыкаў

нафтаперапрацоўчы завод". У топ-10 уваходзяць: ААТ "Нафтан", РУП "Беларуськалій", РУП "Мінск Крышталь", галоўны "металіст" — РУП "БМЗ", РУП "Мінскэнерга" і ААТ "Белтрансгаз". Дзесяць першых прадпрыемстваў даюць 17,37 працэнта ўсіх падатковых паступленняў.

У першай сотні падаткаплацельшчыкаў краіны 20 прадпрыемстваў адносяцца да нафтавага сектару. Яны прыносяць краіне 11 працэнтаў падаткаў. Важную ролю для бюджэту адыгрываюць шэсць абласных энергетычных прадпрыемстваў. Іх доля — 3,34 працэнта ўсіх падаткаў.

У топ-100 падаткаплацельшчыкаў уключаюцца таксама пяць хімічных прадпрыемстваў, кампаніі сатавай і падатковай сувязі, вытворцы будматэрыялаў, цукру, тытуно. На 61-м месцы знаходзіцца адно з самых паспяхоўных прыватных прадпрыемстваў — СП ЗАТ "Мілавіца", на 63-м — СП ТАА "Санта-Брэмар", на 88-м — ААТ "Камунарка".

НА ЗДЫМКАХ: МНПЗ нарошчвае магутнасці. Віталь СКУРАТОВІЧ.

З апошняга паўгода ў рэйтынг падаткаплацельшчыкаў краіны не адбылося змяненняў. Буйнейшым падаткаплацельшчыкам краіны застаецца ААТ "Мазырскі

Дыпкур'ер

Хасіб Уйсал — ганаровы консул Беларусі ў Турцыі

2-3 лютага 2005 года ў Стамбуле прайшлі перамоўныя перамовы паміж Рэспублікай Беларусь і Турцыяй аб развіцці двухбаковых гандлёва-эканамічных сувязей. Беларускую дэлегацыю на перамовах узначальваў намеснік міністра замежных спраў Аляксандр Міхневіч.

Адбыліся сустрэчы Аляксандра Міхневіча з кіраўніцтвам Стамбульскай гандлёвай палаты і Аб'яднання турэцкіх прамыслоўцаў і бізнесменаў. Падчас сустрэч быў абмеркаваны ўвесь спектр пытанняў двухбаковага гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва, а таксама пашырэння ўдзелу турэцкага капіталу ў беларускай эканоміцы.

У ходзе візіту адбылося афіцыйнае адкрыццё офіса Ганаровага консула Рэспублікі Беларусь у Турэцкай Рэспубліцы Хасіба Уйсала. У дырмыні прынялі ўдзел кіраўнікі дыпламатычных місій, акрэдытаваных у Стамбуле, а таксама прадстаўнікі дзелавых колаў буйнейшага горада Турцыі.

Віталь СЯЎРУК.

Спорт: хакей з мячом

Прарыву ў вышэйшую лігу

На чэмпіянаце свету па хакею з мячом у Казані беларуская зборная ў стыкавым матчы атрымала важнейшую перамогу над камандай ЗША — 6:3 і ўвайшла ў сусветную зліту хакея з мячом.

Хакей з мячом для беларусаў не навіна. Аднак у сусветнай зліце наша зборная апынулася зусім нядаўна. У 2003 годзе на чэмпіянаце свету ў Архангельску яна стала пераможцай групы "Б".

Зорны час беларускай зборнай настаў сёлета на першынстве планеты ў Казані. "Чырвоная-зялёная" ўспэўна адолелі на сваім шляху дружыны Венгрыі, Эстоніі, Галандыі і Канады і занялі першае месца. А перамога ў стыкавым матчы над амерыканцамі дала нашым хакеістам пачаць у вышэйшую лігу, дзе моды дыктуюць расіяне, шведы і фіны.

Віталь СЯЎРУК.

Клімат

Зіма прагнулася ... і абрынулася снегападамі

Снегапад, які прайшоў у Гомельскай вобласці, стаў рэкордным за апошнія 15 гадоў. Больш за 500 адзінак тэхнікі было прыцягнута для ліквідацыі яго наступстваў.

Фота БелТА.

Галіна АВЕРКІНА:

"Разам рухаемся далей..."

Паладжаннем эканамічных і культурных сувязей з беларусамі Расіі ў Пасольстве Беларусі займаецца гуманітарны аддзел. Пра асноўныя накірункі яго працы і бліжэйшыя планы расказвае начальнік гуманітарнага аддзела Пасольства Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі Галіна АВЕРКІНА.

— Галіна Казіміраўна, красамоўную назву мае аддзел, які вы ўзначальваеце, — гуманітарны. Першае, аб чым думаеце, што вы займаецеся задавальненнем духоўных патрэб нашых суайчыннікаў, падтрымкай іх імкненняў да захавання нацыянальнай культуры на адлегласці... Ці адпавядаюць гэтыя асацыяцыі рэальнасці?

— Сапраўды, работа наша звязана з усталяваннем і развіццём сувязей з суайчыннікамі, якія жывуць на тэрыторыі Расійскай Федэрацыі, таму поўная яго назва гучыць так — аддзел па гуманітарнай рабоце і сувязях з суайчыннікамі. Мы зай-

маем самым шырокім спектрам сацыяльных, культурных пытанняў, але адным з галоўных напрамкаў з'яўляецца ўзаемадзеянне з арганізацыямі беларусаў. Яны сёння існуюць у Расіі ў розных формах.

Ніякіх праблем з усталяваннем і падтрымкай сувязей з суайчыннікамі не паўстае там, дзе існуюць філіялы пасольства. Але ж яны ёсць не ўсюды — іх пакуль 10. Таму пайшлі наступным шляхам: ва ўсе рэгіёны губернатараў былі разасланы пісьмы з удзячнасцю за ўвагу і падтрымку мясцовых беларусаў. Разам са словамі падзякі мы прасілі працягваць дапамагаць нам у гэтай рабоце. Кіраўнікі адміністрацый

расійскіх рэгіёнаў адгукнуліся. І першае, што мы правялі з іх дапамогай, — навукова-практычную канферэнцыю, на якую губернатараў адправілі кіраўнікоў рэгіянальных нацыянальна-культурных аўтаномій. За "крутым сталом" мы разам абмеркавалі існуючыя праблемы, вынікі зробленага, склалі планы на будучыню, выпрацавалі рэкамендацыі.

— 2004 год быў вельмі важным для Беларусі: краіна адзначыла 60-годдзе з дня вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Ён таксама прайшоў пад знакам Года культуры Беларусі ў Расійскай Федэрацыі. Які ўдзел прымалі беларускія арганізацыі ў гэтых маштабных гуманітарных акцыях?

— Так, 2004 год быў вельмі важным, насычаным мноствам урачыстых мерапрыемстваў у многіх рэгіёнах Расіі. Роботнікам пасольства даводзілася часта выязджаць на месцы, праводзіць розныя мерапрыемствы. Яны адбыліся дзякуючы зацікаўленасці суайчыннікаў, супрацоўнікаў ваенкаматаў, ветэранаў. Тысячам вызваліцеляў Беларусі былі ўручаны юбілейныя медалі. Без са-

дзейнічання рэгіёнаў мы б не змаглі ахапіць такую вялікую колькасць людзей: у многіх з іх створаны інфармацыйна-культурныя цэнтры, дзе ёсць саветы, іх актыўнасць, нашы суайчыннікі, дапамагалі нам з вялікім энтузіязмам.

Шмат мерапрыемстваў было праведзена разам з імі ў сувязі з Годам культуры Беларусі ў Расіі. Некаторыя творчыя акцыі ініцыявалі самі беларускія аб'яднанні. Ёсць вельмі цікавыя людзі, якія аказваюць непасрэдную фінансавую падтрымку ў многіх праектах. Напрыклад, на сродкі Міхаіла Грыба летась быў зроблены помнік Францыску Скарыне ў Калінінградзе, Іван Панасюк з Новасібірска пабудваў храм Ефрасінні Полацкай.

Стварэнне такога аддзела ў пасольстве і пашырэнне ўзаемадзеяння з дыяспарай сведчыць аб тым, што Беларусь зацікаўлена гэту работу працягваць.

— У якіх накірунках пасольства мяркуе працаваць з суайчыннікамі далей, якія праблемы патрэбна вырашыць у 2005 годзе?

— Спачатку крышачку гісторыі: летась у красавіку Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Беларусы Расіі" споўнілася 5 гадоў. З 1999 года заснавана 14 рэгіянальных аўтаномій, з іх у 2004-м — дзве. У планах — стварэнне аўтаномій у

Кемерава і Петрапаўлаўску-Камчаткім. У 2005 годзе павінна завяршыцца стварэнне нацыянальна-культурных аўтаномій беларусаў Маскоўскай вобласці, Архангельска, Самары, Томска, беларускіх грамадскіх суполак у Кастраме, Цверы. На Далёкім Усходзе, ва Уладзівастоку, Петрапаўлаўску-Камчаткім, Благавешчанску, на Сахаліне плануецца арганізаваць асацыяцыю дэлегацый супрацоўніцтва з Беларуссю.

Практычна мы ахопліваем тую частку Расіі, з якой Беларусь падтрымлівае шырокія і стабільныя гандлёва-эканамічныя сувязі. Не да ўсіх рэгіёнаў Расіі мы дайшлі нават з эканамічнымі пагадненнямі і праграмамі ўзаемадзеяння. Эканамічны накірунак застаецца найбольш эфектыўным і прадуктыўным, таму далейшае развіццё саюзніцкіх адносін будзе ісці па лініі эканамічнага супрацоўніцтва. Гэта самы спрыяльны накірунак. Разумею, што будучы пэўныя цяжкасці. У прыватнасці, у новым годзе яны звязаны з тым, што змяняецца схема разлікаў за пастаўленую прадукцыю. Але ў цэлым на сітуацыю гэта не паўплывае. І мы будзем рухацца далей.

Гутарыла
Кацярына НЕМАГАЙ.
Масква-Мінск.

Падрабязнасці

Ці будуць дзеці беларусаў замежжа вучыцца ў Беларусі?

Вядома, што Беларусь прадастаўляе льготы дзецям беларусаў замежжа на атрыманне вышэйшай адукацыі. Падрабязна пра гэта журналістка Ганна МАХАВІКОВА гутарыць з намеснікам начальніка Упраўлення замежных сувязей Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь Генадзем ПЯЦГОРАМ.

— Колькі такіх студэнтаў у Беларусі і якія спецыяльнасці яны набываюць?

— У 21 вуну Беларусі вучыцца больш за 300 прадстаўнікоў беларускай дыяспары. Прычым, у розных гарадах — Мінску, Брэсце, Віцебску, Горках, Гомелі, Гродне... Спектр спецыяльнасцей вельмі шырокі, іх амаль 60. Найбольш папулярныя прафесіі — вярст, эканаміст, урач. Але павінен заўважыць, што карыстаюцца попыткам і спецыяльнасці тэхнічнага профілю. Ёсць і тыя, хто хоча стаць работнікам культуры, настаўнікам.

— Раскажыце, калі ласка, пра ўмовы іх паступлення.

— Кожны год зацвярджаюцца Правілы прыёму ў вуну, згодна з якімі беларусам замежжа даецца права паступаць па-за конкурсам пры ўмове наяўнасці накіравання ад беларускіх замежных суполак. Гэта накіраванне яны дасылаюць у Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь. Неабходна таксама ўзгадненне гэтага накіравання з дыпламатычнымі ўстановамі Рэспублікі Беларусь (пасольствамі ці консульствамі). Міністэрства адукацыі разглядае дакументы толькі пасля такога ўзгаднення. У 2004 годзе скарысталі магчымасць стаць студэнтамі 72 чалавекі з 8 краін — Малдовы, Латвіі, Літвы, Расіі, Украіны, Казахстану, Кыргызстану, Польшчы.

Уступныя экзамены нашы маладыя суайчыннікі здаюць тыя ж, што і дзеці грамадзян Беларусі, якія пастаянна жывуць у нашай краіне. Па выніках экзаменаў яны залічваюцца ў вышэйшую навучальную ўстанову па-за конкурсам.

Трэба мець на ўвазе, што ў

2005 годзе пазаконкурснае паступленне для ўсіх катэгорый ільготнікаў, у тым ліку і беларусаў замежжа, не плануецца на спецыяльнасці, на якія ў 2004 годзе конкурс складалаў 5 і болей чалавек на месца.

Мы таксама прымаем на вучобу беларусаў замежжа ў рамках міжведамасных пагадненняў, міжнародных дагавораў у галіне адукацыі. У прыватнасці, такія мы маем з Польшчай, Літвой і Латвіяй. Туды выязджае сумесная камісія Міністэрства адукацыі і Міністэрства аховы здароўя, якая адбірае моладзь для вучобы ў беларускіх вуну. Для названай катэгорыі моладзі таксама праводзяцца экзамены, у першую чаргу — дыктоўка па беларускай мове. Акрамя таго, абітурыенты здаюць пісьмовыя іспыты ў адпаведнасці з абранай спецыяльнасцю.

— Зараз у Беларусі пры паступленні практыкуюцца тэспіраванне. А калі беларусам замежжа гэта незнаёма?

— У мінулым годзе яны ўдзельнічалі ў тэспіраванні. Беларусы з Калінінграда, Мурманскай вобласці, Малдовы, Літвы, Латвіі, Украіны здавалі экзамены па беларускай і рускай мовах шляхам тэспіравання, прычым, зусім нядрэнна: некаторыя атрымалі 8, ёсць і 9 (у Беларусі 10-бальная ацэнка ведаў). Не сказаў бы, што яны здаюць экзамены горш за нашых абітурыентаў. Хоць, праўда, узровень ведаў у іх крыху ніжэйшы, што можна падумаць розніцай у школьных вучэбных праграмах дзяржаў. Напрыклад, у некаторых краінах руская мова не вывучаецца ў такім аб'ёме, як раней, таму былі пэўныя цяжкасці. Але той, хто хоча атрымаць вы-

шэйшую адукацыю, усё ж такі павінен мець высокі ўзровень сярэдняй адукацыі, а для гэтага трэба шмат працаваць.

— Якія ўмовы для навучання і побыту маюць замежныя беларусы, што паступілі ў вуну і атрымліваюць адукацыю ў Беларусі?

— Па-першае, яны не плацяць за вучобу. Па-другое, атрымліваюць стыпендыю, як і нашы грамадзяне, і ў такіх жа памерах. Патрэця, нароўні з іншымі хлопцамі і дзяўчатамі забяспечваюцца інтэрнатам. Увогуле, маюць тыя ж правы і тую ж адказнасць, што і нашы грамадзяне. Удзельнічаюць ва ўсіх мерапрыемствах, якія праводзяцца ў навучальнай установе.

Лічу, нашым маладым суайчыннікам створаны нармальныя ўмовы для вучобы. Бясспрэчна, з боку беларускай дзяржавы гэта вялікая падтрымка нашай дыяспары. Сёння вышэйшая адукацыя каштуе нятанна. Тое, што Беларусь са свайго бюджэту вучыць дзяцей нашых суайчыннікаў з розных краін свету — гэта праўдзлівае клопат пра людзей, якія апынуліся, часам не па сваёй волі, далёка за межамі Бацькаўшчыны. Мы спадзяемся, што з цягам часу клопат гэты будзе ацэнены тымі, хто зараз вучыцца ў Беларусі, і яны адкажуць прыязнасцю да свайго гістарычнага Радзімы, будуць развіваць эканамічныя стасункі з Рэспублікай Беларусь, рэалізоўваць узаемавыгадныя праекты.

— Студэнты, што ў нас вучацца, з'яўляюцца грамадзянамі нашай краіны ці тых краін, адкуль прыехалі?

— Ёсць і грамадзяне Рэспублікі Беларусь, у асноўным жа

гэта грамадзяне тых краін, дзе яны жывуць пастаянна. Але ў кожнай краіне свае асаблівасці. Скажам, у Прыднястроўі шмат грамадзян Рэспублікі Беларусь, а ў Латвіі ўраджэнцы Беларусі, якія засталіся там пасля распаду Саветаў Саюза, маюць толькі статус жыхароў гэтай краіны, а грамадзянства не атрымалі.

— А ці прызнаюцца беларускія дыпламы ў іншых краінах?

— У кожнай краіны свой падыход і працэдура прызнання дакументаў аб адукацыі, атрыманых за мяжой. І патрабаванні па прызнанні, якія ёсць у замежных краінах, павінны выконвацца ўладальнікамі дыпламаў. Калі, напрыклад, гэта дыплом урача, то яго ўладальнік павінен прайсці, скажам, год стажыроўкі, потым здаць адпаведны кваліфікацыйны экзамен. Толькі пасля гэтага ён мае права на працаўладкаванне.

— Беларускі дыплом прызнаецца як дакумент, таму што Рэспубліка Беларусь далучана да многіх еўрапейскіх канвенцый аб прызнанні дакументаў аб адукацыі, напрыклад, да Лісабонскай канвенцыі.

— Безумоўна, можна рэгуляваць гэта пытанне шляхам далучэння краіны да агульнаеўрапейскіх канвенцый, як, напрыклад, Лісабонскай, або пэўнымі міждзяржаўнымі пагадненнямі аб прызнанні дакументаў. У нас ёсць такія пагадненні з некаторымі краінамі. Чакаецца падпісанне пагаднення з Польшчай, якое называецца "Пагадненне паміж Урадам Рэспублікі Беларусь і Урадам Рэспублікі Польшча аб прызнанні эквівалентнасці ў вышэйшай адукацыі,

раўназначнасці вучоных ступеняў і ступеняў у галіне мастацтва". Прыняцце гэтага пагаднення будзе азначаць, што дакументы аб адукацыі пэўнай ступені, выданыя ў абедзвюх краінах, прызнаюцца для працягу далейшага навучання ў вуну, для атрымання вышэйшай адукацыі або паслядыпломнай адукацыі, у тым ліку ў аспірантуры і дактарантуры. Але, каб уладкавацца на працу, гэтага недастаткова. Як было сказана вышэй, для гэтага неабходна выканаць патрабаванні працэдуры прызнання, якія дзейнічаюць у той ці іншай краіне.

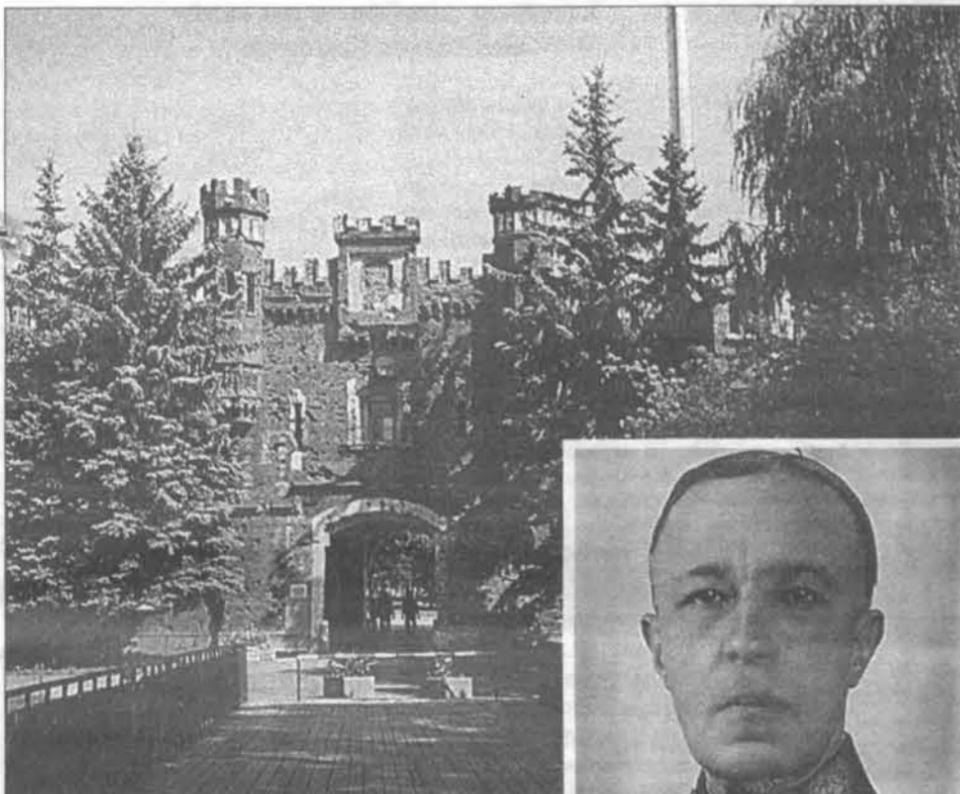
— Прыехала беларусачка вучыцца на Радзіму бацькоў і тут выйшла замуж...

— Разумею пытанне. Аднак заставацца ў Беларусі ці ехаць у краіну свайго пражывання — гэта справа маладых, ім самім вырашаць свой лёс.

— Вы асабіста сустракаецеся з юнакамі і дзяўчатамі, якія вучацца ў нас? Як яны адчуваюць сябе тут, як ставяцца да Беларусі, пазнаёміўшыся з ёю бліжэй?

— Сустракаюся і бачу, што яны адчуваюць сябе ў Беларусі надзвычайна, задаволеныя вучобай, побытам, узаемаадносінамі з выкладчыкамі і сакурснікамі. А да Беларусі ставяцца з павагай і ўдзячнасцю. Яны ведаюць, што гэта іх гістарычная Радзіма, што тут яны жаданыя і паважаныя людзі.

P.S. Па пытаннях атрымання адукацыі ў Беларусі звяртайцеся з адпаведнымі пісьмамі ў Міністэрства адукацыі або Камітэт па справах рэлігій, які каардынуе пытанні ўзаемадзеяння дзяржавы з суайчыннікамі замежжа.

У 1911-1914 гадах Д.Карбышаў кіраваў будаўніцтвам і рэканструкцыяй Фарту Брэсцкай крэпасці. Калі пачалася першая сусветная вайна, быў зацверджаны камендантам форта "О" Брэсцкай крэпасці.

У Чырвонай Арміі з 1918 года. У сакавіку 1920 года яго прызначаюць начальнікам інжынераў 5-й арміі. М.Фрунзе, які добра ведаў Карбышава, у верасні 1920 года выклікае яго на Паўднёвы фронт.

Дзмітрый Карбышаў быў вынаходнікам. У трыццатыя гады на ўзбраенні Чырвонай Арміі былі малапрыкметныя перашкоды (МПП), ці "цяжыны Карбышава". Шырока вядомы знойдзены Карбышавым спосаб аператыўнага баявога разліку сродкаў, сіл і часу для выканання неабходнага аб'ёму інжынерных работ, яго табліцы і намаграфы.

З верасня 1923 года Дзмітрый Міхайлавіч вёў педагогічную работу на Ваенна-акадэмічных курсах і ў Ваеннай акадэміі РСЧА, а з лютага 1924 года і ў Ваенна-паветранай акадэміі. У 1928 годзе Карбышаў фўнасцю пераклачаецца на педагогічную працу ў Акадэміі імя М.В.Фрунзе.

Палкоўнік у адстаўцы А.Івалгін піша: "Слухачы акадэміі любілі Дзмітрыя Міхайлавіча за выразнасць і яснасць выказвання думак, прастату і лагічную пераканаўчасць яго доказаў. Ён па-майстэрску валодаў аўдыторыяй, умеў падтрымліваць з ёй пастаянны кантакт".

Маршал Савецкага Саюза І.Баграмян гаварыў пра Д.Карбышава, што гэта быў настаўнік, якога немагчыма дагнаць, таму што ён і сам увесь час ішоў наперад.

Больш за сто навуковых прац (кніг, брашур, артыкулаў, рэцэнзій), прысвечаных пытанням забеспячэння баявых дзеянняў войскаў, фартыфікацыі, загародам і г.д., напісаў Д.Карбышаў. На аснове гэтых прац фарміраваліся погляды ваенных інжынераў і агульнавайсковых камандзіраў.

У 1940 годзе Карбышаву прысвойваецца званне генерал-лейтэнант інжынерных войскаў. У лютым 1941 года Карбышаў стаў доктарам ваенных навук.

З пачатку Вялікай Айчыннай вайны ён знаходзіўся на

фронце ў раёне Гродна. 7 чэрвеня 1941 года генерал Карбышаў выехаў на заходнюю граніцу СССР з мэтай вывучэння яе ўмацаванняў.

Першы дзень вайны застаў яго ў Гродна ў штабе 3-й арміі. Часці, у якіх знаходзіўся Карбышаў, змяшчалі так званы "беластокскі выступ", менавіта на іх і трапіў адзін з першых удараў гітлераўскіх войскаў.

Дзмітрый Міхайлавіч адмовіўся вярнуцца ў Маскву, заявіў, што ў падобных умовах не пакіне часці, якія вядуць цяжкія баі. 24 чэрвеня ён прыбыў на КП 10-й арміі (камандуючы — генерал-маёр К.Голубеў), 15 км на паўднёвы захад ад Беластока.

Гітлераўцы нанеслі два ўдары ў напрамках Гродна-Мінск і Беласток-Мінск. Узніклі пагражальныя абставіны для 10-й арміі. 25 чэрвеня рэшткі часцей і злучэнняў арміі, адыходзячы, вялі цяжкія баі ўздоўж магістралі Беласток-Ваўкавыск. Пад вечар 26 чэрвеня баі ўжо ішлі на ўскраіне Ваўкавыска, а 27 чэрвеня штаб арміі аказаўся пад пагрозай поўнага акружэння праціўнікам.

У гэтых абставінах Карбышаў з'яўляецца на самых неўспешных участках абароны, кіруе ўстройствам загарод на подступах да Замкавага лесу, паказваючы прыклад спакою, вытрымкі і разважлівасці. У ноч на 29 чэрвеня Карбышаў разам з камандуючым 10-й арміі генерал-маёрам К.Голубевым кіравалі пераправай адыходзячых часцей. Вечарам 29 чэрвеня штабная калона выступіла ў напрамку Гарадзеі. На світанні, калі галаўны атрад падышоў да Салановічаў, калона была абстраляна. Падчас перастрэлкі яна разбілася на групы. Пасля збору груп выявілася, што Карбышава няма.

30 чэрвеня Дзмітрый Міхайлавіч з палкоўнікам (мабыць, П.Сухарэвічам), прабіраючыся да сваіх войскаў, спыніліся ў вёсцы Нізак (Уздзенскі раён Мінскай вобласці). Удзельнік абароны Брэсцкай крэпасці пісьменнік Алесь Махнач у № 8 часопіса "Беларуская думка" за

1998 год піша пра знаходжанне Карбышава ў Нізку. Настаўнікі Пётр Міхайлавіч і Лідзія Аўгустаўна Лычкоўскія ў першыя дні нямецка-фашысцкай акупацыі далі прытулак генерал-лейтэнанту Карбышаву і палкоўніку Пятру Піліпавічу Сухарэвічу — некалькі дзён хавалі на гарышчы школы, дзе жылі і самі.

Лычкоўскія лячылі сцёртыя нялёгкай дарогай ногі савецкіх камандзіраў. Знайшлі дэтэктары радыёпрыёмнік. Карбышаў і Сухарэвіч слухалі Маскву, ведалі што адбываецца на фронце.

Праз тры сутак, пакінуўшы Лычкоўскаму свой маскоўскі адрас з просьбай напісаць па магчымасці, Дзмітрый Міхайлавіч разам з палкоўнікам Сухарэвічам пакінуў Нізак.

Пётр Міхайлавіч правёў Карбышава і Сухарэвіча глухімі прасёлкамі, ляснымі сцежкамі амаль два дзесятыкі кіламетраў, паказаў, дзе можна больш бяспечна перайсці Слуцкую шашу.

Пасля вайны П.Лычкоўскі пераслаў запіску Д.Карбышава яго сям'і. Пазней Пётр Міхайлавіч наведваў яе ў Маскве, расказаў аб знаходжанні Карбышава ў вёсцы Нізак.

У далейшым у раёне Магілёва генерал сустрэў дробныя групы адыходзячых падраздзяленняў, разам з якімі спрабаваў пераправіцца праз Днепр. У час авіяцыйнай бомбёжкі 8 жніўня быў цяжка паранены і кантужаны. Гітлераўцы захапілі яго ў непрытомным стане. Доўгі час пра генерала нічога не было вядома і ён лічыўся "прапаўшым без вестак".

Палкоўнік у адстаўцы А.Івалгін у № 10 "Ваенна-гістарычнага часопіса" за 1970 год піша: "Пра лёс Карбышава я, як афіцэр аператыўнага аддзела Цэнтральнага штаба партызанскага руху пры Стаўцы ВГК, даведаўся з прызванай партызанамі тэлеграмы, у якой паведамлялася, што Д.Карбышаў знаходзіцца ў лагеры для ваеннапалонных, трымаецца годна і мужа. У

хуткім часе начальнік Цэнтральнага штаба партызанскага руху П.Панамарэнка падпісаў распараджэнне камандзіру бліжэйшага да лагера партызанскага атрада: паведаміць пра абставіны і сілу нямецкіх гарнізонаў, ахову, магчымасці арганізацыі ўцекаў, скрытнага выкрадання ці "сілавога" вызвалення палоннага генерала, а таксама пра тое, што для гэтага спатрэбіцца яшчэ.

Праз некаторы час камандзір партызанскага атрада паведаміў, што лагер ўмацаваны, мае шматлікую ахову, ва ўсіх населеных пунктах вакол лагера вялікія гарнізоны — моталяхота, танкавыя падраздзяленні, паліцыя на бронетранспарце. Прадпрымалася некалькі спроб вызваліць Карбышава, але яны аказаліся беспаспяховымі. Самым нечаканым у паведамленні было тое, што, па дадзеных разведкі, фашысты некалькі дзён назад скрытна вывезлі генерала з гэтага лагера ў невядомым напрамку".

Трапіўшы цяжка параненым у палон, Карбышаў тры з паловай гады супраціўляўся фашыстам, якія хацелі зламаць яго волю. Ведаючы, што Карбышаў — буйны савецкі ваенны спецыяліст, фашысты спрабавалі прымусіць яго служыць сабе, абяцаючы "рускаму прафесару-фартыфікатару" ўсялякія даброты. Такія спробы прадпрымаліся шмат разоў: рабілі "нявінную" прапанову прыняць удзел у "камісіі па складанні гісторыі апераций Чырвонай Арміі", пачаць работу па "сваёй спецыяльнасці", узначаліць "канструктарскае бюро" з ваеннапалонных і г.д. Генерал быў накіраваны ў лагер Хамельбург для высокастаўленых ваеннапалонных. Немцы прапаноўвалі таленавітаму інжынеру высокі пост у інжынерным упраўленні вермахта. Карбышаў адмовіўся. Ні абяцанкі, ні пагрозы, вытанчаныя правакацыі, ні паездкі ў Берлін не пахіснулі стойкага воіна.

Імя прафесара, генерал-лейтэнанта Д.Карбышава вядома ўсяму свету. Яго стойкасць і мужнасць увасабляюць подзвігі многіх тысяч вязняў, якія не сталі на калені перад фашыстам і да апошняга дыхання засталіся патрыётамі.

Нарадзіўся Д.Карбышаў 14(25) кастрычніка 1880 года ў Омску ў сям'і ваеннага чыноўніка. У 1898 годзе скончыў Омскі кадэцкі корпус, а ў 1900 годзе Нікалаеўскае ваеннае інжынернае вучылішча. У жніўні 1900 года ў званні падпаручніка прызначаны ва Усходне-Сібірскі сапёрны батальён. Удзельнічаў у руска-японскай вайне. За праўленую доблесць узнагароджаны ордэнамі.

У 1906 годзе за агітацыю сярод салдат аддадзены суду "грамады афіцэраў" і звольнены ў запас. У сакавіку 1907 года зноў прыняты на ваенную службу ва Уладзівастоцкі красны сапёрны батальён. У 1908 годзе ўзведзены ў штабс-капітаны і залічаны слухачом Нікалаеўскай ваеннай інжынернай акадэміі. Яго дыпломны праект па фартыфікацыі заслужыў прэмію героя Порт-Артура генерал-лейтэнанта Кандраценкі.

Дзмітрый Карбышаў

У 2005 годзе Дзмітрыю Міхайлавічу Карбышаву споўнілася б 125 гадоў з дня нараджэння, а ў лютым спаўняецца 65 гадоў з дня яго смерці

У адказ на гэтыя прапановы Карбышаў пяць разоў аб'яўляў галадоўку. Доўгім ланцугом катаванняў, пагроз, хвароб і здзекаў, на катаржных работах у каменаломных фашысты спрабавалі прымусіць Д.Карбышава здрадзіць Радзіме, але не зламалі яго стойкасць. Ён прайшоў лагеры смерці Востраў-Мазавецкі, Хамельбург, Замосце, Лангвасер, Флосенбург, Майданак, Дахаў, Асвенцім, Нюрнберг, Заксенхаўзен, Маўтхаўзен. 63-гадовага чалавека збівалі, катавалі. З неверагоднай мужнасцю і незвычайнай стойкасцю Дзмітрый Міхайлавіч пераносіў усе жахі гітлераўскіх засценкаў.

У ноч на 18 лютага 1945 года ў канцлагеры Маўтхаўзен генерал Карбышаў быў па-зверску замучаны фашыстамі. Немцы выгналі яго на дваццаціградусны мароз і распранутага аблівалі халоднай вадой з брандспойтаў, пакуль патрыёт не ператварыўся ў ледзяны слуп.

16 жніўня 1946 года Дзмітрыю Міхайлавічу Карбышаву пасмяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Народы былога СССР святуюць памяць героя. Помнікі Д.Карбышаву ўстаноўлены ў Маскве, Омску, Кіеве, Харкаве, Брэсце, Гродне і іншых месцах. Яго імем названы планета, караблі, вуліцы і школы ў розных гарадах. У музеі Брэсцкай крэпасці створана мемарыяльная зала Д.Карбышава, у гродзенскай школе № 15 — мемарыяльны музей. Генерал-лейтэнанту інжынерных войскаў Дзмітрыю Міхайлавічу Карбышаву прысвоена званне ганаровага грамадзяніна горада Гродна.

На месцы смерці Д.Карбышава на тэрыторыі былога канцлагера Маўтхаўзен (Аўстрыя) пастаўлены помнік з белага мармуру, на якім выбіты надпіс: "Дзмітрый Міхайлавіч Карбышаў. Вучоны. Воін. Жыццё і смерць яго былі подзвігам у імя жыцця".

Мікола БАНДАРЭНКА,
кандыдат гістарычных навук.

Internet Broadcasting in English

Listen to "Belarus"

on air & on-line

Since January 2005 the national radio station "Belarus" has started a 24/7 internet Broadcasting in English

Since 1962, the signature tune of the radio station "Belarus" has been on the short waves for international audiences to receive.

Originally the programs were broadcast in Belarusian. As time passed by, it was decided to expand the target audience by including in it anyone who has interest in Belarus and what is going on here. So, in 1985, broadcasting in German was launched, followed by English and Russian versions three years later.

The production volume today makes up approximately 155 hours per month, 5 hours daily. The programs feature news shows covering the most significant developments in the country, introduce statesmen, politicians, public and religious figures, scientists, writers and musicians, etc., who discuss political, socio-economic, scientific and ecological issues. The station also presents programs about the national statehood, culture, and spiritual values of the Belarusian people numbering many centuries in duration.

In order for the radio station "Belarus" to fully

meet requirements of time and audience, broadcasting grid improved, new projects are being created. On top of various aspects of state's life, successes and failures of socio-economic development programs, the authors also aim to depict ordinary Belarusian families with their worries and troubles. Priorities in music policy are the finest examples of folk, classical and modern Belarusian music.

The English Service first appeared in January 1998. At the moment, its production is 11 hours per month. "Belarus Today" comes out twice a week and offers reports and comments on relevant topics, extensive coverage of domestic political and economic developments. "Cultural Palette of Belarus" — a program about culture, science and art, including music written by Belarusian authors. "Heritage" — a

weekly program devoted to history and preservation of cultural heritage. "Event" is a weekly program focusing on the main event in the political and economic life of Belarus over the passing week and providing a review of the situation inside and outside of the country. "Kaleidoscope" covers a broad range of civil issues and gives answers to correspondence by listeners once a month.

The German Service was launched in March 1985. Its programs target not only ordinary listeners, but also businessmen and politicians. Every radio program has its specific slot and day of release. "Kaleidoscope" comes out every Wednesday. On Saturday, one can receive "Listeners' Club" based on audience feedback, "Syabryna" (youth-themed features), "Heritage" — program providing insights into Belarusian history and "Contacts, dialog, cooperation" offering the listeners interviews with business people, company and organization profiles. "Musical Hour" is aired Sundays.

Easy to get full information! The national radio station "Belarus"!

Listen on-line at web site (www.tvr.by/eng/radiobel.asp)

Listen on air

Daily transmissions:

Short waves

04.00 — 06.00 local time (02.00 — 02.00 UTC)

5970, 7210 kHz

22.00 — 01.00 local time (20.00 — 23.00 UTC)

7105, 7340 kHz

Middle waves

22.00 — 01.00 local time (20.00 — 23.00 UTC) 1170 kHz

Host: Sergey Pelyushkevich.

"MADE IN BELARUS: PRODUCTION, TECHNOLOGY, PROJECTS"

It is a program about the Belarusian economy. It offers a variety of interviews with enterprise leaders and government officials, exhibition coverage.

The program tells about domestically made

products, quality and competitiveness improvement techniques, ergo their export capacity.

Special attention is paid to innovative technologies used in production, issues of foreign investment and establishing favourable investment environment in the country.

Leading positions on main economic indexes

On the results of 2004 Belarus has preserved its leading positions on the main indexes of the economic development among other CIS countries. The data disseminated by the interstate statistics committee of the Commonwealth demonstrate that.

Thus, the GDP of Belarus was ranked second after the Ukraine's GDP which grew by 12% over the last year while the Belarusian one — by 11%. The GDP of Tajikistan went up by 10,6% while those of Azerbaijan, Armenia, Kazakhstan, Georgia, Moldova — by 10,2%,

10,1%, 9,4%, 8,4%, 7,3% respectively. The lowest GDP was noted in Russia and Kyrgyzstan — 7,1% each.

A 15,6% increase in the Belarusian industrial output has made the country the leader in the area, leaving behind Tajikistan with a 14,3% increase, Ukraine — 12,5%, Kazakhstan — 10,1%. The Russian growth in the industrial production inched up to 6,1%, while those of Azerbaijan, Kyrgyzstan, Georgia, Armenia — by 5,7%, 3,7%, 3,4%, 2,1% respectively.

Minsk automobile works one of 500 largest European companies

The Minsk automobile works (MAZ) has been inscribed on the 2004 list of 500 largest European companies. Such rating is annually drawn up by European companies. The Belarusian metallurgical works and the production amalgamation Belaruskaliy were also inscribed on the list.

To find MAZ on such a list means that the enterprise is well-known in Europe and it is acknowledged as a

producer of technology- and science-intensive goods with constantly increasing output.

In 2005 the MAZ plans to increase the 2004 production volume by 9%. In 2004 the MAZ manufactured 19,712 trucks, in 2003 — 16,856 trucks. Today the enterprise is undergoing a serious renovation. New shops are shortly to be put into operation and the foundry will be newly.

On Cooperation between Belarus and World Intellectual Property Organization

The issues of cooperation between Belarus and the World Intellectual Property Organization (WIPO) in 2005 were high on the agenda at the meeting of Belarus' Permanent Representative to the UN and other international organizations in Geneva Sergey Aleinik and WIPO Deputy Director General Philippe Petit.

WIPO assistance to the intellectual property centre established in Minsk last year on the basis of the Belarusian Centre for Intellectual Property is among the priorities of cooperation.

Philippe Petit confirmed WIPO's intention to perform an additional supply of equipment for the centre in the first quarter of 2005 and give assistance in training Belarusian officials, businessmen.

The meeting focused on technical assistance Belarus will receive

in the course of joining the World Trade Organisation (WTO) and fulfilment of the WTO Agreement on trade aspects of Intellectual Property Rights.

The sides also reached an agreement on the mechanism of assistance, which includes WIPO recommendations on harmonization of Belarusian laws with the WTO rules, a seminar on WTO intellectual property norms and rules, a short-term apprenticeship of Belarusian specialists at WIPO.

Concern Belneftkhim Plans to Open Representation in China

The Belneftkhim concern is planning to open its representation in China in the first half 2005 with its following reorganization into a trading company

Now an organizational work and selection of candidates are being carried out. The new structure is set up on the same scheme as the concern's already operating foreign representations in Russia, Ukraine, Germany, Latvia. The representations are aimed to promote national petrochemical products on foreign markets, to search for partners of final processing and alternative suppliers of raw material.

Belneftkhim exports mainly potash fertilizers to China. Annually the deliveries amount to 500 thousand tons. A representation in

China would allow advancing onto that market, finding new venues of cooperation.

Belarusian concern for oil and chemistry Belneftkhim unites 40 companies (including 34 JSC). The personnel in the aggregate numbers 116 thousand people. The concern accounts for over 25% of the total industrial output in Belarus, 30% of the country's exports, and 20% of tax revenues to the budget of Belarus. In 2004 the concern stepped up the export volumes by \$1,4bln comparing with 2003 to the level of \$4bln.

Gomel Medical University and Japanese Senju University Sign Agreement on Cooperation

The cooperation on academic cooperation has been signed by Gomel State Medical University and Senju University (Japan).

The agreement valid for five years provides for the joint research, including radiation medicine, exchange of information and materials, probation course of professors and students. One of the near-term

projects is research in liver transplantation.

This is Japan's second university the Belarusian university has established cooperation. In 2000 it signed an academic agreement with Nagasaki University. Within its framework the universities are carrying out a promising project "Telemedicine".

ГОРЫНЫ

"Голасу Радзімы"
— 50!

"Радзімічы" —
Уладзімір і
Франчэска ЛІПСКІЯ:

— У 2004 годзе наш сямейны ансамбль "Радзімічы" быў два месяцы на гастроліх у горадзе Тэджон, што ў Паўднёвай Карэі. За гэты час, нягледзячы на гэтыя прыём і выдатныя ўмовы, мы так засумавалі па Радзіме, што ўсёй сям'ёй пачалі пісаць пісьмо ў рэдакцыю "Голасу Радзімы" пра тое, як пакутліва жыве на чужыне, сумуючы па родным краі і не маючы ніякіх звестак адтуль. Пісьмо, на жаль, не дайсалі і не адправілі. Але ва ўсіх сваіх знаёмых пачалі прасіць пачытаць што-небудзь роднае, крэйху наталіць інфармацыйны голад. І вось, на вялікае наша здзіўленне і радасць, карэец, перакладчык з Сеула, прывозіць нам стос газет "Голас Радзімы" за 2004 год. На наша пытанне, адкуль газета, адказаў: "Гэта наш спортрыз". Мы даўня прыхільнікі вашага выдання, але дагэтуль ніколі так уважліва газету не чыталі. Тады ж перагарталі ўсе нумары, як кажуць, ад вокладкі да вокладкі, некаторыя артыкулы абмяркоўвалі на некалькі разоў. Пачыналі ўспрымаць газету і толькі ўдалечыні па-сапраўднаму зразумелі, як такое выданне патрэбна тым, хто знаходзіцца за мяжой.

Прызнанне

У 2000 годзе ансамблю прысвоена ганаровае найменне "народны". Ён удзельнік шматлікіх міжнародных, рэспубліканскіх, абласных фестываляў і конкурсаў, мерапрыемстваў рознага ўзроўню: Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур, Рэспубліканскага фестывалю-кірмашу "Дажынкi" (у Мастоў — у 1997, у Шклове — у 2000, у Ваўкавыску — у 2004 годзе). Сваё майстэрства калектыву годна дэманстраваў на Днях культуры Гродзенскай вобласці ў Маскве ў 2002 годзе.

"Грымата" стварае вобраз нашай краіны, гастралюючы за яе межамі, папулярнызоучы беларускую мову і музыку. Калектыву паспяхова выступаў з сольнымі канцэртамі на святах польскіх гарадоў Гарадок, Заблудаў, Міхалова ў 2000 годзе, у гарадах Бельск-Падлянскі, Чаромха, Стрыкі, Гайнаўка ў 2004 годзе, на свяце Купалля ў Беластоку ў 2002 годзе, на святах беларускай культуры ў Гайнаўцы і Гарадку ў 2003 годзе, на фестывалі "Беларуская песня" ў 2001, 2003, 2004 гадах. На

Уражанні

Фестываль "Гродна-Беласток" працягвае традыцыі

Зноў у горад над Нёманам завітаў міжнародны фестываль "Мастацкія сустрэчы "Гродна-Беласток". Зноў я прыехаў з Ліды на гэту імпрэзу і ад душы радаваўся ўбачанаму і пачутаму. Такія перажыванні, упэўнены, зведалі ўсе, хто прысутнічаў у прасторнай зале абласной філармоніі. Гэта было свята дзвюх брацкіх культур народаў-суседзяў. Самадзейныя артысты з Беластоцчыны і Гродзеншчыны на працягу трох гадзін выступалі з такім імпульсам і майстэрствам, што гэты час праляцеў для глядачоў хутка, з душэўнай асалодай.

Фестываль пачаўся песняй "Беларусь — імя святое" ў выкананні беластоцкай спявачкі Алі Дубец і народнага самадзейнага калектыву "Бліскавіца" Гродзенскіх электрасетак. А затым глядачоў зачаравалі "Прымакі". З натхненнем выканаў гэты калектыв з-пад Беластока вядомую беларускую песню "Мой родны кут".

Шмат песень і музычных кампазіцый падарылі прысутным і іншыя калектывы Беластоцчыны, апыкае якія Беларускае грамадска-культурнае таварыства. Гэта хор "Крыніца" і маладзёжны гурт "Каласкі" з ваяводскага цэнтра, вакальны калектыв "Распяваны Гарадок" з аднайменнага мястэчка, вакальна-інструментальны ансамбль "Лучына" згаданага таварыства, беларускія хары з Гайнаўкі і Бельска-Падлянскага, танцавальны калектыв "Перапёлка" Гайнаўскага дома культуры.

З высокім мастацкім густам выступілі самадзейныя калектывы Гродзеншчыны: хор "Глос з над Нёмна" (Гродна), ансамбль народнай песні "Зарачанскія крынічкі" (Гродзенскі раён), на-

родны хор "Івянка" (Іўе), дзіцячы эстрадны ансамбль "Анжаліка" (Ліда), народны хор польскай песні "Прамень" (Шчучын), дзіцячы ансамбль танца "Радунскія словікі" (Воранаўскі раён), узорны ансамбль песні і танца "Ютшэнка" з Ваўкавыска. Уразіў фальклорны гурт "Адраджэнне" з мястэчка Васілішкі Шчучынскага раёна. Шчымымі і ў той жа час аптымістычна прагучалі ў выкананні землякоў Чэслава Немана польскай народнай песні "Чырвоная рута трыака" і "У зялёным гаіку". Выступленні мастацкіх калектываў з-за Буга і Прынемання суправаджаліся дружнымі апладысмантамі. А калі ў фінале фестывалю на сцэну выйшлі ўсе гурты і заспявалі "Пенькіна наша Польска цала" ("Прыгожа ўся наша Польшча") і "Люблю наш край", то ўсе глядачы дружна падняліся з крэслаў і стоячы слухалі аб'яднаны хор.

Мелодыі двух народаў на дзвюх мовах штогод радуюць нас на мастацкіх сустрэчах "Гродна-Беласток", якія па чарзе праводзяцца ў пародных гарадах.

Алесь ЖАЛКОЎСКІ.

"Грымата"

Ансамбль народнай музыкі і песні "Грымата" Слонімскага раённага дома культуры за творчую працу па ўмацаванні міжнародных культурных сувязей і папулярнасцю беларускага музычнага мастацтва ўзнагароджаны спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь 2004 года ў намінацыі "За ўклад у развіццё міжнародных культурных сувязей Рэспублікі Беларусь". Ансамбль быў створаны ў 1990 годзе. Яго ўдзельнікі — самаадданыя творчыя людзі, якія праводзяць работу па адраджэнні і зберажэнні песеннай культуры Прынеманскага краю, народных абрадаў і свят, вывучаюць і перадаюць маладому пакаленню традыцыі свайго рэгіёна. У выкананні самадзейных артыстаў гучаць народныя мелодыі і песні — жартуныя, лірычныя, песні абрадавага цыкла, а таксама творы беларускіх аўтараў. З 1998 года ансамблем кіруе Валянціна Шэронова.

міжнародным фестывалі фальклору ў горадзе Торунь у 2003 годзе ансамбль стаў пераможцам і атрымаў гран-пры. Умацаваліся песныя творчыя сувязі ансамбля з Беларускай культурна-грамадскім таварыствам Рэспублікі Польшча, пры матэрыяльнай падтрымцы якога выпушчаны першы кампакт-дыск у 2001 годзе.

Беларуская песня і музыка гучалі ў выкананні ансамбля "Грымата" на канцэртных пляцоўках Шальчынская (Літва, 2002),

Гвардзейска (Калінінградская вобласць, Расія, 2003), Масквы (2004), Архея (Малдова, 2004). У Расіі і Малдове была прадстаўлена новая канцэртная праграма "Люблю наш край". Пад гэтай жа назвай выйшаў другі кампакт-дыск ансамбля.

"Грымата" — значыць гучаць музыцы і песням на ўсю ваколліцу, дарыць радасць і добры настрой людзям. Дык няхай жа гэты калектыву заўсёды адпавядае сваёй назве!

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

Україна, Крым

"Беларускія Калядкі ў Севастопалі"

Рыхтаваліся да іх у таварыстве "Беларусь" загадзя. У першую чаргу, звярнуліся да гісторыі свята, спыталіся ў старых людзей, якімі яны запамінілі Каляды, з цікавасцю зазірнулі ў "Скарбонку" "Голасу Радзімы". Калі пачалі працаваць над сцэнарыем, не абышлося і без элементаў сучаснасці.

І вось надыйшоў ён — калядны вечар. У хаце Гаспадара і Гаспадыні сабралася шмат паважаных гасцей. Яны з задавальненнем віталі гаспадароў і адзін аднаго, абменьваліся навінамі і былі вельмі рады магчымасці ў чарговы раз сустрэцца, каб па-сямейнаму адзначыць пачатак Каляд.

Весела зайграў на вуліцы гармонік, і на парозе з'явіліся ігчалроўнікі. Шумным, вясёлым карагодам яны закружыліся па зале, спяваючы калядныя песні.

Свята ў разгары. У агульны танец кіла ўсіх родная "Лявоніха".

Але ж і яшчэ адзін госьць, сапраўды нечаканы, завітаў на каляд-

ны агеньчык — пасол Японіі. Ён з вялікай павагай адносіцца да Рэспублікі Беларусь, а таму вырашыў выказаць сваю папану беларускай грамадзе.

Цудоўным святам пачаўся 2005 год. Гэта дае ўпэўненасць, што ён будзе паспяховым і ў далейшых справах і пачынаннях маіх землякоў.

Ала ГАРЭЛІКАВА, старшыня Севастопальскага гарадскога аддзялення Усеукраінскага аб'яднання "Беларусь".

НА ЗДЫМКУ: севастопальскія калядоўшчыкі: "Каза" — Аляксандра ДУЛЕВІЧ, "Шчадра" — Людміла МАЛЬКО.

Выцінанка

З гісторыі. Выцінанка — напэўна, самы малады від традыцыйных рамёстваў на Беларусі. Росквіт яе прыходзіцца на канец XIX — пачатак XX стагоддзя, перыяд, калі прамысловая вытворчасць паперы зрабіла гэты матэрыял даступным для шырокіх слаёў насельніцтва. З другога боку, уваходжанню выцінанкі ў сялянскі побыт паспрыяў пераход ад курных хат да плянога ацяплення з комінам. Менавіта тады пачалося фарміраванне традыцыйнага сялянскага інтэр'ера, неад'емнай часткай якога сталі папяровыя карункі на вокнах, палічках, на сталах, на вазонах з кветкамі. Папера часта замяняла тэкстыль, імітуючы вязанне ці ажурную вышыўку. Своеасаблівы ўздым мастацтва выражання з паперы назіраўся ў пасляваенныя гады, час заняпаду гаспадаркі. Магчыма, таму ў сядомасці беларусаў выцінанка стаіць побач з паняццямі нястачы, бедна-

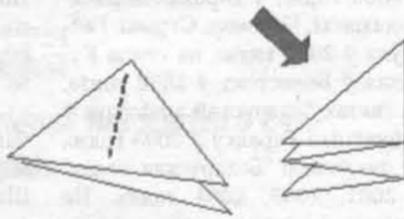
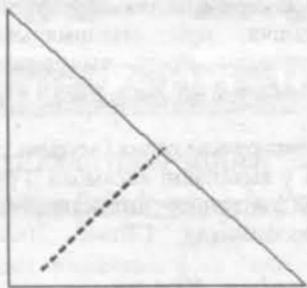
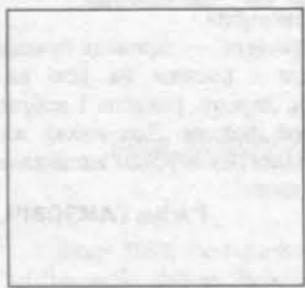
ты. Папяровыя шэдэўры не зберагаліся. Старыя і пашкоджаныя спалываліся ў печы, а да чарговага свята выразаліся новыя. І паступова, з ростам дабрабыту тэкстыльныя вырабы адваявалі сабе месца ў ся-

нскай хаце, выціснуўшы выцінанку. Менавіта таму сённяшнім даследчыкам цяжка вывучаць рэгіянальныя асаблівасці выцінанкі, праводзіць класіфікацыю вырабаў.

Новае адраджэнне выцінанка атрымала ў 80-я гады XX стагоддзя. Цікава, да гэтага простага матэрыялу ўзнікла ў асяродку прафесійных мастакоў, жыхароў горада. Значныя імёны ў сучаснай выцінанцы — В.Дубінка, М.Варанецкі, Ю.Малышэўскі. Пошук новых выяўленчых сродкаў, любоў да традыцыі прывялі да выцінанкі А.Лася, Н.Сокалаву-Кубай і інш. Сёння на Беларусі існуе некалькі школ выцінанкі, кожная з якіх валодае сваімі адметнымі рысамі: Мінск, Віцебск, Гродна, Маладзечна, асобныя майстры працуюць у іншых рэгіёнах краіны.

Няшмат узораў гэтага віду традыцыйнага мастацтва маецца сёння ў музейных калекцыях, але яшчэ жывыя тэма носьбіты традыцыі, якія памятаюць, як выглядала выцінанка ў побыце нашых продкаў. Па ініцыятыве работнікаў культуры, навукоўцаў носьбіты традыцыі выконваюць па памяці тэма ўзоры выцінанак, якія калісьці ўпрыгожвалі іх хаты.

Урок I

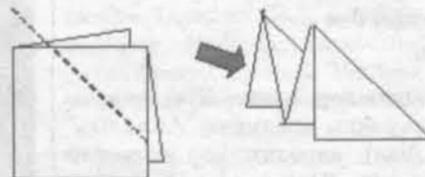
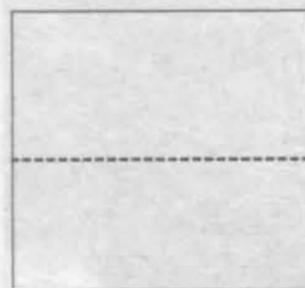
Мал. 1

Для кампазіцыі традыцыйнай выцінанкі характэрна сіметрыя, якая з'яўляецца адлюстраваннем прынцыпу сузвоннай гармоніі. Па відрах сіметрыі выцінанкі падзяляюцца на разеткавыя (сняжынкі, сурвэткі), бардзюрныя (карункі), цэнтральна сіметрычныя ("Дрэва жыцця", вазон, букет). Часам сустракаюцца складаныя кампазіцыі, якія ўтвораны з некалькіх відаў сіметрыі. Кампазіцыі з выявамі птушак, жывёл, людзей больш характэрныя для польскай, украінскай выцінанкі. У тых жа краінах распаўсюджана выцінанка з рознакаляровай паперы. Адметнасцю вырабаў беларускіх умельцаў з'яўляецца сцісласць у колерах (чорная ці белая папера), а таксама выразная сімет-

рычнасць. Да сённяшняга дня дажылі так званыя "сняжынкі", якімі пад Новы год мы ўпрыгожваем вокны.

Для выражання сняжынкі (сурвэткі) нам спатрэбіцца квадратны аркуш тонкай белай паперы. Спачатку навучымся яго складваць. Чым больш разоў мы яго перагібаем, тым таўсцейшы атрымаецца згіб, тым складаней будзе нам выразаць.

1-ы СПАСАБ: складзі квадратны аркуш папалам па дыяганалі, каб атрымаўся трохкутнік. Перагнуць трохкутнік папалам яшчэ раз (згіб праходзіць перпендыкулярна даўжэйшаму боку трохкутніка). Два вольныя вострыя ражкі загнуць у супрацьлеглыя бакі. У профілі наш выраб нагадвае літару W (мал.1).

Мал. 2

2-і СПАСАБ: складзі квадратны аркуш папалам, каб атрымаўся прамавугольнік. Складзі прамавугольнік

папалам, каб атрымаўся квадрат, меншы за першапачатковы аркуш у 4 разы. Далей дзейнічайце згодна з мал.2.

Дзве атрыманыя фігуры пры накладанні адной на другую супадаюць, аднак колькасць слаёў паперы, якія абгортваюць адзін аднаго па кожным зрэзе дзвюх трохкутных форм, розная. Рабіць прарэзы зручней з таго боку, дзе менш слаёў абгорнутых адзін вакол другога. Напрамак праразання паказаны стрэлкай: ➔

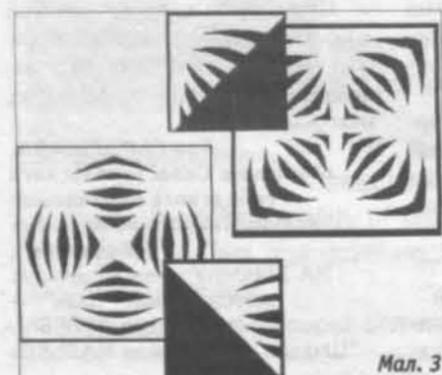
Паспрабуйце зрабіць прарэзы толькі з аднаго боку кожнага трохкутніка. Разгарніце квадраты, па-

назвайце, чым адрозніваюцца атрыманыя вырабы (мал.3).

Наступным этапам для нас будзе стварэнне сваёй сняжынкі. Для гэтага квадратны аркуш можна складзі ў 4 (як мы рабілі раней) ці ў 8 разоў. Прапануем наступны варыянт — малюнак 4.

Наталля СУХАЯ,

кіраўнік секцыі выцінанкі Беларускага саюза майстроў народнай творчасці.

Мал. 3

Мал. 4

Моталь, што ў Іванаўскім раёне Брэсцкай вобласці, здаўна прызываў увагу даследчыкаў. Пра гэта сведчыць і тое, што ў далёкім XIX стагоддзі член Імператарскага рускага географічнага таварыства Марыя Саковіч, сама, дарэчы, родам з суседняй з Моталем вёскі Моладава, вяла тут гістарычна-этнографічныя даследаванні і напісала навуковую працу "Сяляне мястэчка Моталь і іх песні", выдадзеную ў 1888 годзе з рэцэнзіяй кампазітара М.Балакірава.

"Сяляне вёскі Моталь і іх песні"

Марыя Саковіч, прыехаўшы ў Моталь збіраць песні, як сапраўдны вучоны, не магла не звярнуць увагі на ўмовы і асаблівасці жыцця маталян і сваё даследаванне аздобіла звесткамі аб тым, што бачыла, што чула. Такім сведчаннем паны няма, бо час не вернеш. Я, як малады музейны спецыяліст, з вялікай цікавасцю і захапленнем вывучала гэту працу, у якой адлюстравана жыццё майго роднага мястэчка Моталь. У матальскіх паданнях, апісаных Марыяй Саковіч, спыраюцца, што мясцовыя жыхары мелі дараваную каралевай Бонай граматы на пергаменце, паводле якой усе землі ў Моталі лічыліся іх уласнасцю, а самі маталяне былі падданымі караля і ніводнаму феодалу ва ўласнасць не перадаваліся. Пра тое, як маталяне абаранялі сваю незалежнасць, захавалася наступная легенда.

Дэпутатам ад Моталі да караля польскага па подпісе на прывілеі быў абраны мешчанін Панядзілец. Атрымаўшы ад караля граматы, ён ужо збіраўся вазад, і тут яго папярэдзілі пра вераломнасць правіцеля, рэкамендаваўшы хутчэй ехаць дадому і дабірацца абходнымі шляхамі. Справа ў тым, што наступным пасля Панядзільца да караля прыйшоў заслужаны польскі воін Лукашык, які прасіў дараваць яму які-небудзь маёнтак, і кароль прапанаваў: "Калі вам удалася дагнаць Панядзільца і адняць у яго падпісаную мною граматы, Моталь будзе ваў". Прыехаўшы дадому, Панядзілец загадаў жонцы схаваць граматы ў тканіцу (прыналежнасць жаночага галаўнога ўбору). І тут жа следам за ім з'явіўся Лукашык, абшукаў усю хату, але не знайшоў дакумент. Ён забіў Панядзільца і вярнуўся ў Варшаву ні з чым.

Яшчэ адно паданне — пра замах на свабоду маталян з боку паноў, якія валодалі памесцем Заазер'е. Адзін з гэтых паноў пабудаваў пасярод мястэчка свіран, разлічваючы перанесці сюды і іншыя будынкі. Маталяне разабралі свіран і частку кінулі ў возера, а частку спалілі на Вялікідзень. Так адваёвалі маталяне свабоду, таму што бачылі, як цяжка пераносілі бліжэйшыя суседзі прыгон. Дарэчы, павятовы горад Пінск атрымаў Магдэбургскае права на 30 гадоў пазней за Моталь. І гэта таксама гаворыць пра прыкметнасць і значнасць мястэчка.

Марыя Саковіч звяртае ўвагу на своеасаблівае маталян:

"Па знешняму выглядзе, па некаторых адметных рысах свайго побыту маталяне вельмі адрозніваюцца ад навакольных суседзяў. Яны захавалі светлы розум, незалежную волю, смеласць, у зносінах вясёлыя, маюць лагод-

ны нораў. Яны высокія, моцнага целаскладу і прыгожыя на выгляд, увогуле маталяне — народ здаровы і дужы... Галоўны занятак мужчын — земляробства і сляў лесу, а жанчыны, акрамя палявых і хатніх спраў, займаюцца рыбнай лоўляй...

Адзенне іх складае: у мужчын — доўгая світка з шэрага сукна, доўгі і даволі шырокі сіні або чырвоны ваўняны пояс уласнага вырабу, які некалькі разоў абвівае стэп; чорная авечая шапка з суконным чатырохвугольным верхам, а некаторыя маладыя хлопцы носяць шапкі высокія, кверху звужаныя, як у Маларосіі, боты звычайныя, доўгія. Адзенне жанчын складаецца з сарочкі белага дамацканага палатна, такога ж фартуха, ваўнянага чырвонага або сіняга андарака, замужнія носяць на галаве наміткі — гэта доўгае белае пакрывала, туга накручанае, якое надзвычай адмыслова павязваецца на круглы валік з лёну — тканіцу, які абшывы льяным палатном і пакрыты ніцённай сеткай. Абудак — скуруны чаравікі са шнуроўкай, прычым, драўляны абкас знаходзіцца не на пяціцы, а амаль пасярэдзіне чаравіка, з-за чаго пятак высока паднятая. У дзяўчат кашом такі ж, як і ў жанчын, з той толькі розніцай, што на галаву яны надзяваюць хусткі, і то толькі ў царкву, а так ходзяць з адкрытай галавой. Прычоска дзяўчат — туга сплеченыя косы, абвязаныя вакол галавы. Жаночыя світкі пшённыя з шэрага сукна, а святочныя абшываюцца чырвоным або зялёным сукном — гэта ўпрыгожванне называецца "закервашамі". На вяселлі жанчыны апранаюцца ў каларовыя безрукаўкі, якія называюцца "горынамі", упрыгожваюць сябе паперкамі — "мысюрамі". Зімой жанчыны і мужчыны носяць кажухі".

Дасціпны даследчык, Марыя Саковіч у XIX стагоддзі не толькі запісала словы больш як 200 пацутых у Моталі песень, але і нагавала іх. А гэта значыць, што песні можна "рэстаўраваць" не толькі паводле зместу, але і музычна, даць такім чынам мноству забытых твораў другое жыццё.

Каравайныя вясельныя песні амаль не змяніліся ў Моталі з тых часоў, калі іх чула Марыя Саковіч. Мае аднавяскоўцы любяць і шануюць народнае багацце. Так крочыць праз стагоддзі Моталь, свята захоўваючы свае традыцыі, мову, фальклор і набываючы новыя. Так і жыць маталяне, моцна прывязаныя да сваёй зямлі, перакананыя, што нідзе няма краю, лепшага за родную старонку.

Марыя КСЕНДЗА,
галоўны захавальнік фонду
Мотальскага музея народнай
творчасці.

Адзіны на постсавецкай прасторы музей гісторыі навукі — візітная картка НАН Беларусі

Беларуская навука мае цікавую і багатую гісторыю. Заслугуюцца нашай самай тільнай увагі асобы, постаці, якія стваралі яе. Бо біяграфія кожнага вучонага непаўторная.

У НАН Беларусі дзейнічае Камісія па гісторыі навукі (старшыня яе — акадэмік Мікалай Барысевіч). Сябрамі гэтай камісіі не так даўно выдадзена грунтоўная праца — "Навука Беларусі ў XX ст." Многія старонкі гэтай кнігі вобразна прадстаўлены ў Музеі гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі — ён адзіны такі на ўсёй постсавецкай прасторы.

Музей існуе ўжо 15 гадоў. Ён быў урачыста адкрыты напярэдні 60-гадовага юбілею Акадэміі навук. Між тым, пра яго існаванне, на жаль, яшчэ мала хто ведае. Асабліва карысна наведваць яго было б, на маю думку, моладзі. Дзеля таго, каб пашырыць свой круггляд, ёй неабходна даведацца, хаця б у самых агульных рысах, пра гісторыю нашай навукі, імёны тых, хто ўславіў яе ў шырокім свеце, — акадэмікаў, лаўрэатаў, кавалераў ордэнаў і медалёў, заслужаных дзеячаў беларускай навукі.

А пачынаўся сучасны этап беларускай навукі з Інстытута беларускай культуры, некалі размешчанага на вуліцы Рэвалюцыйнай, 15. Менавіта адтуль бяруць пачатак усе нашы сучасныя акадэмічныя інстытуты.

Гартаем старонкі гісторыі... У 1929 годзе Інбелкульт ператвораны ў Акадэмію навук. Ужо ў той час пачалі завязвацца кантакты з вучонымі іншых краін. Так, будучы вядомы беларускі наву-

ковец-хімік, член-карэспандэнт НАН Беларусі, у тым гады — аспірант Мікалай Ярмоленка, потым, у 1930-я гады, працаваў у Лейпцыгскім універсітэце. А ў 1931 годзе першым дырэктарам акадэмічнага Інстытута матэматыкі і фізікі быў прызначаны акадэмік Цэлесцін Бурстын з Вены.

У экспазіцыі паказаны навуковыя дасягненні ўсіх інстытутаў, усіх навуковых спецыяльнасцей. У 1920-1930-я гады медыцына таксама ўваходзіла ў акадэмічныя навукі. У акадэмічнай структуры існавалі лабараторыі, дзе праводзіліся медыцынскія даследаванні. Медыкі перадалі ў музей многа каштоўных экспанатаў. А ў 2004 годзе медыцынскія навукі зноў вярнуліся ў склад акадэміі.

Знаёмімся з навуковымі працамі розных акадэмічных інстытутаў, слоўнікамі, навуковымі часопісамі (сярод іх ёсць адзін міжнародны — "Журнал прикладной спектроскопии", што вы-

даешча беларускімі фізікамі з 1964 года). Выданні, прысвечаныя гісторыі беларускага кнігадрукавання. І, нарэшце, прадметы, рэчы, якія ілюструюць дасягненні беларускай навукі. Гэта старонкі бартавага журнала, які вялі нашы касманаўты Пётр Клімук і Уладзімір Кавалёнак, узоры штучнай глебы, на якой у космасе вырошчваліся расліны, адмысловая бульба, выведзеная айчыннымі селекцыянерамі, гіганцкія брусніцы, узгадваныя спецыялістамі з акадэмічнага Батанічнага сада. Тут можна ўбачыць беларускія мінералы, археалагічныя знаходкі, асабістыя рэчы вядомых навукоўцаў (былога

прэзідэнта акадэміка М. Купрэвіча, у прыватнасці).

Асобная зала музея прысвечана міжнародным навуковым сувязям. Трэба сказаць, што сувязі гэтыя развітыя і разнастайныя. Па-першае, даволі шмат ураджэнцаў Беларусі працуе на навуку іншых краін (у асноўным Расіі). Наша рэспубліка дала свету такіх знакамітых вучоных, як акадэмік, лаўрэат Нобелеўскай прэміі Жарэс Алфэраў. НАН Беларусі падтрымлівала дзелавыя кантакты са славутымі расійскімі навукоўцамі Аляксандрам Прохаравым, Мікалаем Басавым.

Мусіць, мала хто ведае, што ў персанальны склад Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі ўваходзіць вялікая колькасць замежных сяброў. Гэта ўжо згаданыя тут расійскія фізікі Жарэс Алфэраў, Мікалай Басаў, Аляксандр Прохараў, фізікі і матэматыкі Гурый Марчук, Віктар Панін, Аляксандр Самарскі, біёлаг Уладзімір Шумны, украінскі хімік Валянцін Капцюг, егіпецкі юрыст Бутрас Бутрас-Галі, польскі экалаг Рамуальд Клякоўскі, казахскі вучоны, дзяржаўны і грамадскі дзеяч Нурсултан Назарбаеў, украінскі літаратуразнавец і крытык Леанід Навічэнка, рускі эканаміст Леў Абалкін, а таксама такія знакамітыя навукоўцы, як Барыс Патон з Украіны, Ілья Прыгожын з Бельгіі

(яго ўжо няма ў жывых), Вячаслаў Сцёпін з Расіі, Базыль Чачуга з Польшчы і іншыя.

Навуку ствараюць перш за ўсё асобы. Менавіта яны вызначаюць узровень інтэлектуальнага багацця народа. У экспазіцыі музея я ўбачыла фотаздымкі акадэмікаў-пісьменнікаў Івана Шамякіна, Міхася Лынькова, Яўгена Скурко (Максіма Танка), Кандрата Атраховіча (Кандрата Крапівы), Віктара Каваленкі, Івана Навуменкі, ганаровых акадэмікаў-пісьменнікаў Янкі Брыля, Пімена Панчанкі, Васіля Зукенка і многіх іншых.

Не хацелася развітвацца з музеем, з яго інтэлігентнай і гаспадарнай гаспадарняй. Таму што, знаходзячыся там, быццам бы распеш. Пачынаеш больш павяжаць сябе, а самае галоўнае — працу навукоўцаў. Бо ўсё, як вядома, пачынаецца з працы... У гэтым я пераканалася ў чарговы раз, атрымаўшы на развітанне ад вучонага сакратара Камісіі па гісторыі навукі НАН Беларусі, кандыдата фізіка-матэматычных навук Вольгі Гапоненка (яна ж і ўзначальвае музей) кнігі і брашур з біяграфіямі славутых беларускіх вучоных.

Наведваць Музей гісторыі навукі пры НАН Беларусі асабліва варта ў паслянавагоднія дні. Менавіта ў такі час у 1929 годзе пачала рабіць першыя крокі наша Акадэмія навук.

Святлана САЧАНКА.
НА ЗДЫМКАХ: на стэндзе экспануецца гістарычны здымак Нобелеўскага лаўрэата, акадэміка А.ПРОХАРАЎ (другі злева) знаёміцца з дасягненнямі беларускіх вучоных-фізікаў, справа ад яго — тагачасны прэзідэнт АН БССР акадэмік М.БАРЫСЕВІЧ (1979); знаходка беларускіх археолагаў 1930-х гадоў.

Унікальны збор рукапісаў беларускіх татараў

У Цэнтральнай навуковай бібліятэцы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі захоўваецца буйнейшая з дзяржаўных калекцыя рукапісаў беларускіх татараў. У яе складзе 14 помнікаў канца XVII — пачатку XX стагоддзя.

Старэйшы рукапіс з калекцыі — тэфсір, які быў перапісаны ў Мінску імам Ур'яшам ібн Ісмаілам у 1686 годзе. У першай яго частцы змешчаны тэкст 18 сураў Карана на арабскай мове з падрадкавым перакладам на цюркскую мову, у другой — 114 сураў Карана на арабскай мове з падрадкавым перакладам на польскую мову. Дарэчы, гэта самая ранняя (з тых, што захаваліся) копія перакладу Карана на польскую мову.

У аддзеле рэдкіх кніг і рукапісаў ЦНБ НАН Беларусі складзена навуковае апісанне калекцыі рукапісаў беларускіх татараў. Апрача таго, мы збіраем матэрыялы пра стан захавання ўсіх вядомых рукапісаў татараў былога Вялікага княства Літоўскага, сочым за публікацыямі па гэтай тэме.

Зайчынныя і замежныя публікацыі дрэнна валодаюць інфармацыяй пра сучасны стан захавання рукапісных кніг беларускіх татараў. Па каталогах, кнігах, артыкулах, прысвечаных пісьменству беларускіх татараў, намі выяўлены 121 асобнік. Сярод іх адзін рукапіс XVI, шэсць — XVII, 15 — XVIII, 81 — XIX, 18 рукапісаў XX стагоддзя. Найбольшая колькасць (60 працэнтаў) зарэгістраваных асобнікаў захоўваецца ў дзяржаўных калекцыях.

Самы вялікі дзяржаўны кнігазбор (29 рукапісаў) знаходзіцца ў калекцыі Літоўскага нацыянальнага музея ў Вільнюсе. Другім значным дзяржаўным кнігазборам з'яўляецца калекцыя ЦНБ НАН Беларусі. Вядомы таксама невялікі збор Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі рэлігіі ў Гродне (тры рукапісы). Значны недзяржаўны кнігазбор належыць Беларускаму грамадскаму аб'яднанню "Зікр-уль-Кітаб".

Для замежных навукоўцаў карысна будзе ведаць, што ў Беларусі выдадзены два каталогі рукапісаў беларускіх татараў. У 1997 годзе супрацоўнікамі Беларускага ўніверсітэта культуры быў выдадзены каталог выставы "Рукапісныя і друкаваныя кнігі беларускіх татараў". Апрача друкаваных кніг, ён прадстаўляе 11 рукапісаў беларускіх татараў XVIII — пачатку XX стагоддзя, якія належыць да кнігазбору аб'яднання "Зікр-уль-Кітаб". А ў 2003 годзе ў Мінску быў выдадзены каталог "Рукапісы беларускіх татараў канца XVII — пачатку XX стагоддзя з калекцыі Цэнтральнай навуковай бібліятэкі НАН Беларусі".

У 90-х гадах мінулага стагоддзя гісторыю і культуру беларускіх татараў даследавалі Станіслаў Думін, Ібрагім Канапацкі, Аляксандр Смолік, з'явіліся публікацыі пра мову рукапісаў беларускіх

татараў Уладзіміра Свяжынскага. У 2003 годзе ў Віцебску выйшла кніга Віктара Неспяровіча "Старажытныя рукапісы беларускіх татараў". Дзякуючы апошнім публікацыям беларускіх мовазнаўцаў Віктара Неспяровіча і Міхаіла Тарэлкі ў навуковы ўжытак былі ўведзены новыя беларускія і польскія тэксты з кітабаў. Аднак дагэтуль пра арыгінальную літаратуру беларускіх татараў ведае толькі вузкае кола спецыялістаў. Беларускія арабаграфічныя тэксты не былі адлюстраваны нават у выдадзенай у 2003 годзе "Анталогіі даўняй беларускай літаратуры: XI — першая палова XVIII стагоддзя".

Трэба звярнуць увагу на тое, што айчынным і замежным каталогі рукапісаў татараў былога ВКЛ адлюстроўваюць толькі малую частку кніжных помнікаў, што захаваліся да нашага часу. Многія кнігі яшчэ не зарэгістраваны, не апісаны, не ўведзены ў навуковы ўжытак. Гэта ў асноўным кнігі з прыватных калекцыяў. Вядомы выпадкі незаконнага вывазу гэтых каштоўнасцей за мяжу. А калі б кніжныя помнікі былі ўлічаны, лягчэй было б іх захоўваць.

Зразумела, што бібліятэкі не маюць магчымасці скупіць усе каштоўныя кнігі. Лепшым выхадам у гэтым выпадку магла б

стаць алічбоўка рукапісаў, стварэнне страхавых копіяў кніжных помнікаў.

І яшчэ адна праблема. Захаваныя рукапісы ў большасці пашкоджаныя, некаторыя з іх патрабуюць неадкладнай рэстаўрацыі. Гэта датычыць і тэфсіра 1686 года з калекцыі ЦНБ НАН Беларусі. У першай частцы кнігі чарніла літаральна параз'ядала паперу з тэкстам. Але ў Беларусі пакуль няма належных умоў для якаснай рэстаўрацыі гэтага помніка. Застаецца спадзявацца на міжведамасны Цэнтр рэстаўрацыі і кансервацыі, што плануецца адкрыць у новым будынку Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, а таксама на тое, што гэтая публікацыя зацікавіць замежных арабістаў і рэстаўратараў.

Вось такія думкі выклікала прыемная падзея — выхад у свет новага даследавання "Alfurkan Tatarski. Der litauisch-tatarische Koran-Tefsir", пра якое "Толас Радзімы" ўжо слухна пісаў як пра значную навуковую падзею. Думаю, кніга спадара П.Сутэра, такі погляд з боку далёкай Швейцарыі на літаратуру беларускіх татараў, натхніць навукоўцаў на новыя падыходы ў даследаваннях і ў вырашэнні набалелых праблем.

Алена ЦІТАВЕЦ,
навуковы супрацоўнік аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў ЦНБ НАН Беларусі.

Памяць пра Напалеона Орду вяртаецца ў Іванава

На культурным небасхіле Еўропы яркімі россыпамі зіхацяць імёны знакамітых вучоных, мастакоў, кампазітараў, музыкантаў, пісьменнікаў, архітэктараў. Зоркай першай велічыні выглядае сярод іх асоба Напалеона Орды (1807 — 1883), прадстаўніка беларускай і польскай культур, мастака і музыканта, кампазітара і публіцыста, вучонага і педагога, які абуджаў цікавасць да мінулага, чым ганарыцца яго нашчадкі. Сучаснікі пра яго пісалі: "... гэта была адна з самых сімпатычных асоб, жыццё якой было чыстае, як сляза... паважаны грамадзянін, які горача любіў свой край".

Актыўнай і шматграннай была навукова-педагагічная дзейнасць Н.Орды. У сярэдзіне 50-х гадоў XIX стагоддзя ён піша "Граматыку польскай мовы" (для французцаў) і выдае яе ў 1856 годзе ў Парыжы, затым у 1858 годзе ў Берліне, а ў 1874 годзе ў Варшаве. Выдатным вынікам яго шматгадовай педагогічнай і даследчай працы стала "Граматыка музыкі" (Варшава, 1873). Дэсяцігоддзі яна лічылася адным з лепшых дапаможнікаў па тэорыі музыкі.

Н.Орда з'яўляецца аўтарам многіх фартэп'янных твораў. Ён стварыў больш за 20 канцэртных паланезаў, якія гучалі са сцэн Францыі, Германіі, Польшчы, Расіі. Ён напісана многа вальсаў, прасякнутых тонкай лірыкай, полек, мазурак і іншых інструментальных і вакальных твораў. Калі ў 1833 годзе Н.Орда дабіраўся да Парыжа, які ў той час быў цэнтрам культурнага жыцця Еўропы і цэнтрам эміграцыі з беларуска-польскіх зямель, ён адразу ўвайшоў у "залаты круг": А.Міцкевіч, Ф.Шопэн, Ф.Ліст, Дж.Расіні, Дж.Вердзі, Ж.Гуно, Г.Берліёз, А.Бальзак, А.Стэндал, П.Віядро, І.Тургенеў — усе яны садзейнічалі росквіту яго шматграннага таленту.

І ўсё ж, маючы выдатныя задаткі музыканта і педагога, Орда ўсё сваё жыццё заставаўся верным адной музе: выяўленчаму мастацтву, архітэктурнаму пейзажу. Першыя цыклы яго малюнкаў нарадзіліся пасля таго, як ён у 1840 — 1842 гадах здзейсніў падарожжа па Францыі і Рэйнскай вобласці. Затым з'явіліся цыклы з вандраванняў (1842 — 1844) па Іспаніі, Партугаліі і Алжыры. Ажыццявіўшы 13 падарожжаў па краінах Заходняй Еўропы, Н.Орда стварыў цыклы малюнкаў, многія з якіх і сёння ўпрыгожваюць турыстычныя даведнікі.

У 1856 годзе Н.Орда вярнуўся з Парыжа ў свой радавы маёнтак Чырвоны двор — у цяперашнюю вёску Варацэвічы Іванаўскага раёна Брэсцкай вобласці. Варацэвіцкі перыяд жыцця быў вельмі плённы. У гэты час з'явіліся яго лепшыя мастацкія творы — архітэктурныя пейзажы Беларусі, Украіны, Літвы, Польшчы. Гэта серыя налічвае 144 работы. Тут панарамы Гродна і Пінска, Бяроза і Іванава, Пружан і Ружан, сялібы Т.Касцюшкі і А.Міцкевіча, іншых гістарычных

мясцін. У яго працах на стагоддзі засталася архітэктурна замкаў, палацаў, храмаў, капліц, сядзіб вядомых людзей, палацава-паркавых ансамбляў. Дзве трэція аб'ектаў, адлюстраваных у малюнках Орды, сёння ўжо не існуюць, і ўяўленне пра іх дае толькі спадчына мастака.

У пачатку 60-х, а затым у 1871 — 76 гадах Орда шмат падарожнічае па Валыні і Падоллі. У выніку нарадзілася 177 малюнкаў, якія звязаны з гістарычнымі мясцінамі і помнікамі Украіны. У 1875 — 1876 гадах ён вандруе па Ковенскай і Віцебскай, а ў 1876 — 1877 гадах — па Мінскай і Магілёўскай губернях. Яго калекцыя папаўняецца новымі працамі, на якіх адлюстраваны архітэктурныя помнікі і садова-паркавыя ансамблі, ваенна-абарончыя збудаванні і простыя хаткі, цэркаўкі. Нібы падводзячы вынікі сваёй творчай дзейнасці пасля вяртання на радзіму, Н.Орда ў 1878 годзе адзначаў, што за час падарожжаў ён пабываў у 9 губернях і зрабіў больш за 800 малюнкаў. Усяго Н.Орда пакінуў больш за тысячы акварэляў і графічных работ.

Ю.Кранцэўскі, чьё імя запісана ў кнігу рэкордаў Гінеса як самага пладавітага пісьменніка (спадчына яго налічвае звыш 600 тамоў), у адным са сваіх лістоў Н.Ордзе адзначаў: "Гэтыя краевіды — адзіны такога роду збор. Не ведаю чалавека, які б адважыўся на нешта падобнае. Мы мелі асалоду, разглядаючы іх, і ўспаміналі родныя мясціны. Дзякуй вам за гэту прыгожую працу. Калі альбою яшчэ папоўніцца, як вы абяцаеце, то будзе шчасліва завершана вялікая справа, якая многіх спакушала, але якую ніхто не мог здзейсніць".

Самым цесным чынам імя Напалеона Орды звязана з нашай Іванаўшчынай (Янаўшчынай). Ён нарадзіўся 11 лютага 1807 года ў тым жа радавым маёнтку Чырвоны двор. Хрышчаны быў праваслаўным святаром іванаўскай царквы. Пасля смерці яго цела, як сам ён завяшчаў, было перавезена з Варшавы і пахавана ў радавым склепе Ордаў у Іванаве.

Іванаўшчына ганарыцца сваім дачыненнем да спадчыны Н.Орды, але разам з тым адчувае сваю адказнасць перад гэтым вялікім земляком. Вось ужо больш за 30 гадоў кіраўніцтва Іванаўскага выканаўчага камітэта, многія энтузіясты ў вобласці і раёне праводзяць вялікую работу па адраджэнні гісторыка-культурнай спадчыны, увекавечанні памяці Напалеона Орды, які ўсёй сваёй дзейнасцю, талентам, усім жы-

цём дапамагае сёння людзям усвядоміць пачуццё Радзімы.

Усё пачалося ў 1971 годзе, калі ў нашай раённай газеце "Чырвоная звызда" з'явілася нататка дырэктара Варацэвіцкай сярэдняй школы Сяргея Сыраежкі "Напалеон Орда — мастак і збіральнік". У канцы 70-х — пачатку 80-х гадоў група работнікаў бібліятэкі, старанна вучаючы краязнаўчыя і энцыклапедычныя матэрыялы ў архівах, бібліятэках, пачала збор спадчыны Н.Орды. Сёння ў цэнтральнай бібліятэцы Іванава аформлены яго мемарыяльны пакой, дзе сабраны многа архіўных і даведна-інфармацыйных матэрыялаў, зроблены стэндзі. Чыгальная зала бібліятэкі аформлена рэпрадукцыямі карцін Н.Орды.

Па рашэнні Іванаўскага райвыканкама ў 1992 годзе адна з вуліц Іванава названа імем Н.Орды. У 1994 годзе па хадайніцтву раённага аддзела культуры і ў выніку работы энтузіястаў у Брэсце быў створаны абласны Фонд Н.Орды, які ўзначаліў Віталь Клімчук. У 1997 годзе гэты фонд арганізаваў у Брэскім абласным музеі выставу работ мастака, а ў 1998 годзе выйшла ў свет кніга В.Клімчука "Напалеон Орда: Тварэц архітэктурнага пейзажу". На развіццё дарог Лунінец — Брэст — Снітава ўстаноўлены знак-указальнік "Родныя мясціны Н.Орды", яго імя прысвоена Іванаўскай дзіцячай школе мастацтваў. У канцэртных залах Іванаўшчыны гучыць яго музыка.

У жніўні 1997 года ў цэнтры Іванава адкрыты адзіны ў Еўропе помнік Н.Ордзе работы скульптара Ігара Голубева і архітэктара Вячаслава Касяка. У 2000 годзе па ініцыятыве моладзі Гарбахскага сельсавета пры падтрымцы сельвыканкама ў вёсцы Гарбаха (за 3 кіламетры ад Варацэвіч) закладзены сквер імя Н.Орды. У верасні 2002 года ў Іванаве, на месцы пахавання Н.Орды, устаноўлены памятны знак. Каб прыцягнуць увагу творчай інтэлігенцыі да імя Н.Орды, сабраць належны матэрыял для экспазіцый будучай карціннай галерэі ў музейным комплексе вялікага мастака, раённы адзел культуры ініцыяваў і ўзяў на сябе адказнасць за правядзенне на базе раёна прысвечаных памяці Н.Орды пленэраў мастакоў. У выніку гэтых пленэраў сабрана каля 60 карцін, падараваных гораду, якія і складуць аснову будучай мастацкай галерэі.

Урэшце, у жніўні-верасні 2004 года пад эгідай Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі праведзены навукова-разведвальныя работы ў былым маёнтку — раскопкі дома Ордаў, спаленага ў

1943 годзе. Кіраўніцтва аддзела культуры праводзіць вялікую арганізацыйную работу па адбудове гэтага дома, а ў перспектыве і іншых будынкаў, што знаходзіліся на тэрыторыі маёнтка (усяго іх было 21).

Усё, што зроблена ў раёне па увекавечанні памяці Н. Орды, — гэта толькі прыступкі да стварэння на радзіме знакамітага дзеяча культуры музейнага комплексу, турыска-экалагічнага маршруту. Зыходзячы з канцэпцыі музейфікацыі родных мясцін нашага продка, плануецца, акрамя адбудовы дома, стварэнне на базе былой Варацэвіцкай сярэдняй школы раённага Цэнтра народнага мастацтва, куды ўвойдуць карцінная галерэя, музей Н.Орды, школа мастацтваў яго імя, гасцінічны комплекс. Творчай майстэрняй архітэктара П.Мельніка, з удзелам члена Саюза мастакоў Беларусі В.Капшай, распрацаваны будаўнічы праект першай чаргі рэканструкцыі. Такім чынам, у нашым раёне праведзена вялікая праца па увекавечанні Н.Орды, але да фіналу яшчэ далёка.

Таму, пішучы ў газету "Голас Радзімы", мы адначасова марым, што разбудзім цікавасць да спадчыны Орды ў душах нашых землякоў-беларусаў, якія жывуць за межамі Беларусі, што наш голас будзе пачуты ў Польшчы і Францыі — у краінах, дзе жыў і тварыў Н.Орда. Сёння нам у раёне неабходны наступныя дакументальна-архіўныя матэрыялы: план дома Ордаў; план маёнтка ў Варацэвічах; радаслаўная Скірмунтаў-Ордаў-Бутрымовічаў; партрэты бацькі, маці, сястры, жонкі, сына Вітольда і іншых дзяцей Орды, родзічаў і блізкіх яму людзей; звесткі пра нашчадкаў Орды, іх адрасы, тэлефоны.

Мы будзем удзячны кожнаму голасу, што адгукнецца на нашы праблемы. Спадзяёмся, што сярод прыхільнікаў таленту Н.Орды, яго вучняў і паслядоўнікаў знойдуцца зацікаўленыя інстанцыі і людзі, якія дапамогуць нам сваім дзелавым, а можа быць, і матэрыяльным удзелам адрадыць на культурным небасхіле Еўропы яшчэ адну яркую зорку.

Усіх нас, занятых справай увекавечання памяці Орды, гэтага Грамадзяніна Еўропы, вельмі прыспешвае час: 11 лютага 2007 года споўніцца 200 год з дня яго нараджэння. Верым, што гэта дата ўвойдзе ў календар памятных дат ЮНЕСКА.

Уладзімір ШЭЛЯГОВІЧ,
начальнік аддзела культуры
Іванаўскага райвыканкама,
Ларыса ДРЫЧЫЦ, навуковы
сурацоўнік музея.

Мазайка

Услед за

"Голасам Радзімы"

Расійская газета "Труд-7" у нумары за 20-26 студзеня завяршыла друкаванне серыі артыкулаў, прысвечаных беларускім каштоўнасцям, якія аказаліся за межамі краіны. У аснову артыкулаў пакладзены матэрыялы гісторыка Віталія Скалабана, змешчаныя на старонках "Вяртанне" нашай газеты. Апошні, пяты ўрываек мае назву "У чаканні Крыжа? Ці гаварыў беларускі лідэр Панцеляймон Панамарэнка ў 1943 і 1945 гадах пра Крыж Ефрасініі Полацкай як пра рэальна існуючую, а не прапалую ў 1941-м святлыню?" Адкаж, як і ў нашай газеце, адназначны: так, гаварыў. І з прыведзеных цытат робіцца вывад: "Важна (...) што Панамарэнка гаворыць пра тварэнне Богшы без усялякіх напамінаў пра яго знікненне або пакаражу немцамі, тым самым ускосна пацвярджае свой удзел у вывазе Крыжа і іншых магілёўскіх каштоўнасцей у Маскву летам 1941 года".

Лёс Крыжа ў публікацыях песна звязваецца з лёсам Слуцкага Евангелія — каштоўнасці знаходзіліся ў Магілёве разам. Як мы ўжо пісалі, Евангеліе нядаўна знайшлося. У заўвазе "Ад рэдакцыі" газета "Труд-7" паведамляе чытачам, што яна ўжо двойчы звярталася з гэтай нагоды да царкоўных іерархаў і чакае ад іх адказу.

Каштоўная знаходка

У апошнім нумары за мінулы год часопіс "Родная прырода", супрацоўнік Дзяржаўнага нацыянальнага парка "Белавежская пушча" Мікалай Чэркас паведаміў, што ў музейнаму трапіў рукапіс "Шлях ад стралка да егера". Аўтарам гэтых успамінаў з'яўляецца немец Ганс Ауэр, які служыў ляснічым у пушчы. Пісаў ён на старанямецкай мове гатычным пірыфтам.

Шлях рукапісу амаль дэтэктаўны. Аўтар перадаў свае ўспаміны пляменніку. Ад яго яны трапілі маскоўскаму музыкантаўту Ірыне Міхайлавай. Але гэты чытаўся цяжка. Талы расшыфроваўкаў рукапісу заняўся доктар Лотар Чырнік з ФРГ. А на рускую мову яго перакладзіў Польшчы ўкраінцы Вікторыя і Уладзіслаў Вапуці.

Ва ўспамінах Ганса Ауэра ёсць многа звестак пра жывёл і расліны ў парку, пра норавы, уласцівыя служачым пушчы сто гадоў таму. Усё гэта будзе карысным пры напісанні гісторыі ўнікальнага запаведніка.

Іконы вернуты

Як паведаміў "Царкоўнае слова" (2005, № 2), міністр унутраных спраў Беларусі Уладзімір Навумаў перадаў Патрыярхаму Экзарху Усё Беларусі, мітрапаліту Мінскаму і Слуцкаму Філарэту 25 ўнікальных ікон, укладзеных у кастрычніку мінулага года ў царкве вёскі Валеўка, што на Навагрудчыне. Аказваецца, кіраўнік злучэнняў групы з пяці чалавек кансультаваўся з навуковымі супрацоўнікамі музеяў і нават дамовіўся з імі аб перапродажы здабычы. Усяго ён збіраўся атрымаць за яе больш за 100 тысяч долараў.

**Мазайку сабрала
Вераніка БАНДАРОВІЧ.**

Весткі з суполак. Расія, Цюмень

Ражджаство на хутары каля... Вікулава

6 студзеня 2005 года. Шэсць гадзін раніцы. Уся ў снезе і ілюмінацыі навагодняга Цюмень яшчэ спіць, а абласны Палац нацыянальных культур "Будайнік" напоўнены смехам, музыкой і песнямі. Гэта артысты народнага ансамбля беларускай песні "Лянок" (мастацкі кіраўнік К.Зуева) і маладзёжнага ансамбля "Палессе" (мастацкі кіраўнік Т.Грыгор'ева) рыхтуюцца ў складзе дэлегацыі Цюменскага нацыянальна-культурнага аб'яднання "Беларусь" адправіцца з каляднай канцэртнай праграмай у Вікулаўскі раён, дзе на невялікай адлегласці адна ад адной размешчаны вёскі Ермакі, Ялоўка, Асінаўка. Яны былі заснаваны ў 1886-1889 гадах беларускімі перасяленцамі, так званымі "самаходамі". Прайшло больш за 100 гадоў, а жыхары, адарваныя ад гістарычнай радзімы, змаглі зберагчы свае традыцыі, абрады, песні, касцюмы, мову і, канешне ж, святы. У першую чаргу — прастольныя, з'езджыя, якія аб'ядноўваюць, натхняюць і пераўтвараюць людзей. За размовамі хутка пралацелі 8 гадзін шляху.

яе пераносілі, людзі пакарліва агусціліся перад ёй на калені. І вось над гэтай "жывой сцяжынкай" ікона "папыла". Аправа яе незвычайнай формы і нагадвала блакітныя акаціцы. Сама ікона, упрыгожаная ручнікамі і кветкамі, таксама блакітнага колеру з выявай Хрыста ў цэнтры. Яна выпраменьвала нейкае незямное святло.

Затым вёска Ермакі. У Доме культуры гасцей сустракаў хлебам-соллю кіраўнік Ермакоўскай сельгасарцелі М.Аленіч. Зала перапоўнена, даводзіцца прыносіць лаўкі... І зноў ікаявая святочная праграма. Ганаровае ўручэнне юбілейных медалёў ветэранам, падарункі старажылам. Артысты дзіцячага ансамбля "Салавейкі", акрамя салодкіх пачастункаў, атрымалі яшчэ і новыя беларускія касцюмы, а Дом культуры — музычны цэнтр. Пра ўсе гэтыя падарункі паклапаціўся старшыня праўлення НКА "Беларусь" Л.Ксандзоў.

Калі на сцэну выйшлі ермакоўская "Расіяначка" і вікулаўскія "Вячоркі", я зведала вялікае пачуццё ўдзячнасці да выканаўцаў. Цяжка нават уявіць, як гэтым жанчынам удалося так дакладна перадаць мелодыю нашых беларускіх песень, засвоіць шматгалоссе, непаўторную манеру выканання. Якая ж работа душы спатрэбілася, каб удалечыні ад радзімы сваіх продкаў навучыцца гэтаму? Якая ж патрэбна любоў да бацькоўскіх святыняў, каб так беражліва данесці іх да нашых дзён і, не разгубіўшы, перадаць сваім дзецям...

Людміла ТАТАРЫНЦАВА.
НА ЗДЫМКУ: ансамбль "Вячоркі".

У Вікулаўскім доме культуры шумна і весела. Прыбылі ўдзельнікі свята: беларусы-самаходы з вёскі Новабярэзаўка Арамашэўскага раёна, Табольская дэлегацыя беларусаў на чале з В.Габрусевым, фальклорны ансамбль "Ростань" і студэнты фальклорнага аддзялення Цюменскага каледжа мастацтваў на чале з галоўным спецыялістам па фальклору Л.Дзёмінай і дырэктарам каледжа В.Скакаліным. На свята прыехалі прадстаўнікі прэсы, тэлебачання і радыё. Усіх гасцінна сустракала заслужаны работнік культуры Расіі В.Міхеенка — кіраўнік народнага фальклорна-этнографічнага ансамбля "Вячоркі".

Папіўшы з дарогі гарачай гарбаты і пераапрунуўшыся ў нацыянальныя касцюмы, усе адправіліся калядаваць. Наперадзе нашай групы з "Каляднай зоркай" — сімвалам шчасця і дабрабыту — ішоў Мікалай Сальнікаў з вёскі Новабярэзаўка Арамашэўскага раёна. Ён шмат гадоў запар, як калісьці яго бацька, у дзень слаўлення Хрыстова выносіць "зорку" для аднавяскоўцаў. Гэта дзякуючы яму толькі ў яго роднай

вёсцы і больш нідзе ў вобласці захаваўся і праводзіцца гэты абрад. "Зорку" тут робяць з "бічайкі", абклеенай рознакаляровай паперай. На адным яе баку — старажытная выява календара, а на другім — пакланенне пастыраў. Усё кола акаймавана махрамі з жоўтай паперы і абведзены шасцю папяровымі рагамі накіталт промняў. У адтуліну паміж выявамі ставіць запаленую свечку, ад свету якой малюнак і промні робяцца празрыстымі. Пад спева свяшчэнных песень роўна ў пяць вечара дарослыя выходзяць з "Зоркай" калядаваць. "Зорку" ўносяць у пакой або спыняюцца з ёй пад акном дома і спяваюць:

Нова радасць стала,
Як небу хвала.

Над вяртэпам зорка ясна

Светам заблішчала.

Пастушкі з ягняткам

Прад малым дзіцяткам

На калені выпадалі,

Хрыста ўслаўлялі...

Потым віншуюць са святам гаспадароў, за што атрымліваюць шчодрыя пачастункі. Гэта фэрычнае дзейства жыхары вёскі Вікулава ўбачылі ўпершыню. Наша шэсце па дарозе "абрастала"

ўсё новымі і новымі ўдзельнікамі. Гаспадары былі хлебасольнымі, і торба "калядоўшчыкаў" становілася ўсё цяжэй і цяжэй...

А вечарам адбыўся калядны канцэрт. Пачаўся ён незвычайна. Кіраўнік адміністрацыі Вікулаўскага раёна Сяргей Парыгін і старшыня праўлення НКА "Беларусь" Леанід Ксандзоў, па даручэнні кіраўніка Цюменскага аддзялення Пасольства Рэспублікі Беларусь Яўгена Сімончыка, уручылі ўдзельнікам вайны юбілейныя медалі ў сувязі з 60-годдзем вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Атрымалі падарункі і старажылы Вікулава А.Плотнікава, К.Кадзьева, якім споўнілася па 90 гадоў. А юных удзельнікаў канцэрта частавалі каляднымі прысмакамі.

Святочная праграма была маляўнічай і разнастайнай. Даўнішнія "самаходскія" песні, якія захаваліся на Вікулаўскай зямлі, выканаў ансамбль "Вячоркі", ансамбль "Палессе" праспяваў сучасныя беларускія песні, а ансамбль "Лянок" падарыў глядачам радасць сустрэчы з вясёлай народнай песняй. Многія жыхары Вікулава ўпершыню пачулі

гукі цымбалаў. Звонкую бадзёрую мелодыю сыграла цымбалістка Тамара Грыгор'ева. Сэрцы глядачоў заваявалі вікулаўскія дзіцячыя ансамблі: вакальны — "Рушнічок" і танцавальны — "Сяброўкі". "Самаходы" з Новабярэзаўкі паказалі калядны абрад. Выступленне фальклорных ансамбляў "Ростань" і "Вірэя" парадвала глядачоў калядкамі і песнямі. Прыемныя, добразычлівыя твары, прыгожыя касцюмы, цудоўныя песні на беларускай і рускай мовах зрабілі гэты калядны канцэрт незабытым.

На наступны дзень мы пехалі ў Асінаўку. Сюды, у невялікую вёсачку з 48 двароў, у якой захоўваецца ікона Нараджэння Хрыстова, з'ехаўся народ з усяго наваколля. Ікона знаходзіцца ў адным з дамоў, а на Ражджаство пераносіцца ў суседнюю хату да наступнага. Прыйшлося пакінуць наш аўтобус і пехатой дабірацца да вёскі. Дарога была застаўлена машынамі з Цюмені, Табольска, Сургута і Омска.

Шлях, па якому пераносілі ікону ў дом Адама Шавялёва, услалі духмянай саломай. Як толькі ікона паказалася на парозе дома, з якога

Супольнасць

"НЕМАТЭРЫЯЛЬНАЯ КУЛЬТУРНАЯ СПАДЧЫНА:

праблемы збору, захавання, перспектывы комплекснага вывучэння"

Пад такой назвай 3-4 лютага ў Мінску прайшла міжнародная навукова-практычная канферэнцыя з удзелам кіраўніка секцыі нематэрыяльнай спадчыны ЮНЕСКА Рыкса Смітса. Арганізатары канферэнцыі — Нацыянальная камісія па справах ЮНЕСКА Рэспублікі Беларусь на чале са старшыняй камісіі Уладзімірам Шчасным і Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў.

29 снежня 2004 года згодна з загадам Прэзідэнта наша краіна далучылася да Канвенцыі аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Такім чынам, Беларусь — трэцяя краіна ў свеце, 3-я ў Еўропе пасля Літвы і Латвіі і першая ў Садружнасці незалежных дзяржаў далучылася да гэтай канвенцыі.

Наталія АЎДЗЕЕВА, намеснік старшыні Камісіі па навуцы, адукацыі, культуры і навукова-тэхнічнаму прагрэсу Беларускага парламента, адзначыла, што супрацоўніцтва з ЮНЕСКА будзе сад-

зейнічаць захаванню ўнікальнай традыцыйнай культуры беларусаў, удасканаленню прававой базы нашай краіны ў гэтай сферы. Напрыклад, ва Усходнім Палессі ў жывой традыцыі існуюць многія ўнікальныя абрады, страчаныя іншымі славянскімі народамі. Іх неабходна зберагчы і перадаць наступным пакаленням. Для гэтага трэба звярнуць увагу грамадскасці на традыцыйную культуру гэтага краю, даць звесткі пра звычкі і абрады, што існуюць там, у параўнанні з аналагічнымі, якія існавалі ў іншых народаў Еўропы. Тое самае — у іншых рэгіёнах.

У Беларусі быў прыняты шэраг законаў, якія садзейнічаюць захаванню гісторыка-культурнай спадчыны, народных рамёстваў і промыслаў, беларускай мовы.

Уладзімір ШЧАСНЫ расказаў пра тое, што Нацыянальнай камісіяй Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА кожныя 2 гады

плануюцца сумесныя мерапрыемствы са штаб-кватэрай ў Парыжы. Агульную заклапочанасць выклікае тое, што носбіты традыцыйнай культуры адыходзяць, само стаўленне грамадства да народнай культуры ў час агрэсіўнай глабалізацыі, якая ахапіла ўвесь свет, не на яе карысць. Абавязак дзяржавы — інфармаваць пра гэтую частку нашай культуры, даць неабходны матэрыялы, веды. Нематэрыяльная культура — гэта сфера, асабліва важная для захавання этнасу. Нам ёсць што захоўваць і выкарыстоўваць, і рабіць гэта трэба тэрмінова.

Уладзімір Шчасны выказаў спадзяванне, што пасля прыняцця Міжнароднай канвенцыі аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны ў 2003 годзе і далучэння да яе Беларусі намі разам з сусветнай супольнасцю ахоўная дзейнасць будзе весціся больш эфектыўна. Плануюцца адкрыць Цэнтр нематэ-

рыяльнай культурнай спадчыны, у якім спецыялісты будуць не толькі ахоўваць, захоўваць, але і клапаціцца пра перадачу наступным пакаленням таго, што назапашана стагоддзямі і дайшло да нашага часу. Такі цэнтр будзе працаваць пры Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў.

На канферэнцыі было прадстаўлена каля 50 дакладаў з Беларусі, Расіі, Украіны, Арменіі, Грузіі, Азербайджана, Малдовы. З імі выступілі вучоныя, работнікі культуры і адукацыі, дзяржаўныя чыноўнікі, якія займаюцца пытаннямі аховы нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Кожная вобласць Беларусі даслала сваіх прадстаўнікоў. Было прадстаўлена Рэспубліканскае грамадскае аб'яднанне "Асацыяцыя клубаў ЮНЕСКА", а таксама іншыя недзяржаўныя маладзёжныя клубы. Урэшце, пры-

сутнічаць на канферэнцыі і задаваць пытанні, якія хваляюць, маглі ўсе, каго цікавіць заяўленая праблема.

Кожны з дакладчыкаў уносіў свае прапановы, якія потым былі ўлічаны ў рашэнні канферэнцыі. У гэтых варунках вельмі цікава было даведацца пра вопыт, які маюць краіны Садружнасці ў вывучэнні, захаванні і папулярызаванні ведаў пра свае нематэрыяльныя культурныя каштоўнасці (пра гэта мы раскажам у наступным нумары нашай газеты).

Уважліва выслушаўшы ўсіх дакладчыкаў, Рыкс СМІТС падрабязна расказаў пра асноўныя палажэнні Канвенцыі і адказаў на пытанні, даў рэкамендацыі, як яе выконваць. А Уладзімір ШЧАСНЫ падкрэсліў агульную адказнасць захавання важнейшых этнічных элементаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

Кыргызстан, Бішкек

"Чараўніца", якая дорыць прыгажосць

"Чараўніца" — гэта студыя прыкладнага мастацтва, якая створана пры грамадскім аб'яднанні "Світанак" (Бішкек, Кыргызстан). Студыя існуе ўжо паўтара года. Мастацкім кіраўніком яе з'яўляецца Наталля Дзяццярык — філолаг, музыкант, майстар-прыкладнік з 30-гадовым стажам педагогічнай работы. Нягледзячы на сваю занятасць на асноўным месцы работы, а працуе Наталля Мікалаеўна ў рэспубліканскім спеціятэатры для дзяцей з дрэнным слыхам, яна знаходзіць час для заняткаў з дзецьмі ў студыі "Чараўніца". Сапраўды, залатыя рукі ў гэтай жанчыны. Бісералляцце, колерадзяленне з тканіны, ручная народная вышыўка — любімыя яе захапленні. Усе свае веды і майстэрства Наталля Мікалаеўна імкнецца перадаць сваім выхаванцам, якіх у яе студыі 18 чалавек. Заняткі з захапленнем наведваюць дзеці з іншых нацыянальных аб'яднанняў, і ўсім хапае любові, чуласці і ўвагі з боку любімага педагога.

Утульны пакой для заняткаў прадаставіў Аляксандр Шуг, кіраўнік Беларускага цэнтра "Світанак". Пасольства Беларусі падаравала мэблю. Любая творчасць, лічыць Наталля Мікалаеўна, фарміруе асобу, эстэтычны густ, трэніруе памяць і мысленне, выходзіць павагу да працы і да людзей працы, развівае фантазію.

Негалаванітых дзяцей няма, бываюць нядбайныя бацькі, якія не хочучь з-за сваёй занятасці займацца эстэтычным выхаваннем дзяцей.

Зараз у многіх школах працоўнае навучанне наогул выключана з вучэбных праграм, таму такія студыі, як "Чараўніца", дапамагаюць развіваць творчыя здольнасці вучняў, запаўняюць іх вольны час. Хто не ўмеў трымаць іголку — валодае зараз ёю свабодна, хто быў няўрымслівым — стаў спакойным і ўважлівым. Дзякуючы карпатлівай працы і ўсёадлівасці, дзеці дабываюцца

вынікаў. Дзіцячая фантазія не мае межаў. З бісеру, шпяхам спалучэння колераў і форм, атрымліваецца мноства варыянтаў сувеніраў. А з накрухмаленай тканіны дзеці, пад кіраўніцтвам сваёй любімай настаўніцы, ствараюць дзіўныя кветкі, якія можна паставіць у вазу альбо ўпрыгожыць святочную сукенку ці капялюш. Наталля Мікалаеўна і яе вучні пастаянна праглядаюць газету "Голас Радзімы", старонку, дзе змяшчаюцца беларускія ўзоры, і капіруюць іх у сваіх працах.

Вясной студыя "Чараўніца" плануе прыняць удзел у традыцыйным конкурсе "Юныя таленты-2005", паказаць на ім свае новыя работы.

Адной з вучаніц студыі летась стала маленькая Віка Лебедзь — унучка Грыгорыя Іванавіча і Любові Аляксандраўны Бондараў, вэтэранаў хору "Світанак", карэнных беларусаў. Дзяўчынка бачыла, як старэйшыя плятуць з бісеру, і зайздросціла ім. Вось бабуля і

прыявяла яе ў "Чараўніцу". Віка з першых заняткаў праявіла унікальныя здольнасці. Зараз яе вырабамі ганарацца родныя і настаўніца, работы дзяўчынкі паказваюцца на выставах. Акрамя захаплення бісералляццем, Віка добра малюе, піша вершы, вучыць англійскую мову, выдатна вучыцца ў школе, марыць стаць журналістам. Віка ведае, што ў Беларусі, у Мінску, ёсць арганізацыя, якая падтрымлівае песню сувязі з суайчыннікамі, у тым ліку і з аб'яднаннем "Світанак". Гэта таварыства "Радзіма". Спецыяльна для супрацоўніц "Радзімы" Віка сплела і падаравала ім непаўторныя ўпрыгажэнні. Вялікі табе дзякуй, маленькая майстрыха. Няхай табе пашчасціць у жыцці! Нясі свае дзіцячыя захапленні праз гады, дары людзям радасць і прыгажосць, як твая настаўніца і добры сябар Наталля Мікалаеўна Дзяццярык.

Галіна НАВІЦКАЯ,
каардынатар праектаў
таварыства "Радзіма".

"Голасу Радзімы" — 50!

Расія, Краснаярскі край

Ніжнеінгашскія беларусы зычаць калектыву газеты "Голас Радзімы" творчых дасягненняў, знамянальных сустрэч, радасці і плёну.

Фёдар КАЧАН.

Украіна, Львоў

2005 год юбілейны для газеты "Голас Радзімы" — ёй спаўняецца 50 гадоў. Гэта выданне трапляе ва ўсе краіны свету, дзе ёсць беларуская дыяспара. Удзячныя за тое, што "Голас Радзімы" асвятляе дзейнасць і нашай абшчыны.

Прыемна адзначыць, што апошнім часам газета стала больш цікавай, змястоўнай, прываблівае сваім каляровым афармленнем. Яна з'яўляецца дакладнай крыніцай інфармацыі з нашай этнічнай Радзімы.

Ад імя ўсіх вашых чытачоў — беларусаў Львоўшчыны, ад Савета абшчыны віншую калектыву рэдакцыі з юбілеем.

Жадаем творчых поспехаў, дружнай і плённай працы.

Валянцін СТРЫБУК,
член Савета абшчыны.

Расія, Казань

Натхняюць увага і падтрымка

Беларускае таварыства "Спадчына" ў Казані (Татарстан) працуе з 2002 года і налічвае каля 50 членаў. Узначальвае арганізацыю Сяргей Марудэнка. Пра гэта расказала Соф'я Вельтман, якая завітала ў рэдакцыю "Голасу Радзімы". Яна перадала прывітанне ад беларусаў Казані і расказала пра тое, што адбываецца ў мясцовай беларускай дыяспары.

Адна з галоўных падзей мінулага года — ушанаванне ўдзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны, якія вызвалілі Беларусь. Іх у Татарстане каля 500 чалавек, і кожны атрымаў юбілейны медаль.

Беларусы Казані вельмі цэняць увагу і ўдзел Беларусі ў іх жыцці. Соф'я Вельтман з натхненнем расказвала пра сустрэчы казанскіх беларусаў з паслом Беларусі Уладзімірам Грыгор'евым і прэм'ер-міністрам краіны Сяргеем Сідорскім, якія былі гасцямі "Спадчыны".

У Казані святкуюць Дзень рэспублікі і Дзень горада пад дэвізам "Татарстан шматнацыянальны". У рэспубліцы створаны 24 нацыянальныя дыяспары. Калі Соф'я Барысаўна прыязджала ў Магілёў на святкаванне 60-годдзя вызвалення Беларусі, ёй перадалі для "Спадчыны" два беларускія нацыянальныя касцюмы, дзякуючы якім суполка заняла 1-е месца ў апошнім конкурсе нацыянальных касцюмаў.

Ёсць у "Спадчыны" і новыя планы. Да 60-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне ў Казані

Украіна, Крым

"Світанак": пасля добрай працы і песня з асалодай спяваецца

Людміла УЛАСЕНКА (Крым, Краснагвардзейскі раён, сяло Мар'янаўка) — мастацкі кіраўнік фальклорнага народнага калектыву "Світанак".

— Нашаму калектыву 19 гадоў. Пасля чарнобыльскай аварыі ў 1986 годзе беларускія перасяленцы пераехалі ў Крым з Ельскага, Нараўлянскага, Магілёўскага раёнаў, арганізавалі калектыв з аматараў музыкі і беларускай песні. Хутка — наш юбілей, да якога рыхтуемся. Працуем на зямлі, а пасля працы спяваем. Колькі я выселяю адгэра ў Крым! Толькі за мінулы год шэсць, а яшчэ ж юбілей і іншыя ўрачыстасці...

На Каляды, Новы год нас запрашаюць у розныя арганізацыі (на здымку). Праграма, з якой мы выступаем, разлічана на 30 хвілін, але ж яе трэба абнаўляць.

Вялікая просьба да вас — вельмі патрэбны нотны матэры-

Фота Яўгена КАЗЮЛІ

мяркуюць устанавіць помнік Канстанціну Заслонову. У Пячыхчах, дзе ў час вайны жыў Яка Купала, а цяпер знаходзіцца яго музей, з'явіцца бюст пісьменніка. У Казані рыхтуюцца да адкрыцця Беларускага гандлёвага цэнтра...

Летам 2005 года Казань адзначыць 1000-годдзе. І Соф'я Вельтман ад імя ўсіх беларусаў Татарстана выказала спадзяванне ўбачыць прадстаўнікоў Беларусі на гэтым свяце.

Алена СПАСЮК.

Увага, конкурс!

"Беларусь — Радзіма маіх бацькоў — мая Радзіма"

Літаратурны конкурс таварыства "РАДЗІМА"
сярод дзяцей выхадцаў з Беларусі,
якія жывуць за яе межамі

Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за ружом "РАДЗІМА" сумесна з арганізацыяй "ЭТНІЧНЫ ГОЛАС АМЕРЫКІ" абвешчае конкурс на напісанне літаратурнага твора.

Умовы:

— да ўдзелу запрашаюцца маладыя людзі ва ўзросце ад 9 да 15 гадоў, якія маюць беларускія карані і жывуць за межамі Беларусі;

— прымаюцца літаратурныя творы (сачыненні, эсэ, апавяданні), пажадана напісанія на беларускай мове;

— тэмамі твораў могуць быць: "Беларусь — Радзіма маіх бацькоў — мая Радзіма", "Я — беларус, я гонар маю...", "Карані майго роду — на Беларусі".

Трэба паведаміць наступныя звесткі: сваё імя, прозвішча, уз-

рост; месца нараджэння — сваё, а таксама бацькоў, дзядуль і бабуль; падрабязны адрас з індэксам, тэлефон. Абавязкова — фота.

Пераможцы, якія зоймуць тры першыя месцы, атрымаюць магчымасць адпачынку летам у аздараўленчым лагеры "Зубраня" на возеры Нарач.

Лепшыя творы будуць надрукаваны ў газеце "Голас Радзімы", маладзёжных выданнях Рэспублікі Беларусь.

Канчатковы тэрмін прыёму работ — 1 красавіка 2005 года.

P.S. Дасланыя творы аўтарам не вяртаюцца.

Адрас для дасылкі:

220034, Рэспубліка Беларусь,

г.Мінск, вул.Захарова, 23.

Таварыства "РАДЗІМА".

Кантактны тэлефон/факс:

+375 17 288-12-01

Фота Яўгена КАЗЮЛІ

ял, касеты з запісамі народнага песень і абрадаў. Больш друкуйце метадычных матэрыялаў у газеце "Голас Радзімы", яны нам так патрэбны!

Часта пра нас пішуць у газетах, паказваюць у тэлепраграмах. Спадзяемся, што і новы год будзе плённым.

Запісала Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

6 кастрычніка 2004 года не стала Васіля (Вальтэра) Мельяновіча. Ён памёр у Брансвіку штат Агайо (ЗША). Апошняе яго жаданне —

быць пахаваным у Беларусі, на могілках ля палескай вёсачкі Азярніца, дзе ляжыць і яго дзед. Завяшчанне нашага земляка было выканана.

"Маё жаданне — вярнуцца на Беларусь..."

Мы пазнаёмліся з Васілём Мельяновічам у канцы 80-х гадоў, калі ён прывёз у Мінск амерыканскую выставу.

— Я, Васіль Мельяновіч, — самы што ні ёсць сапраўдны беларус, сын "жулака" з вёскі Азярніца, што недалёк ад Лунінца, — з нейкім выклікам прадставіўся ён тады.

Размаўляў "амерыканец" на добрай беларускай мове, і нярэдка вакол яго збіраўся натоўп людзей, якім было цікава даведацца не толькі пра далёкую Амерыку, але і пра яго самога.

Пазней "жулацкі" сын раскажаў мне сваю гісторыю.

...Сям'я ў іх была вялікая і працавітая. Дзед, яго браты і іх дзеці апрацоўвалі зямлю разам, а не кожны паасобку свой кавалак. Працавалі сумленна, грошы складвалі — не прапівалі. Калі крыху набіралі, набылі малацілку з маторам, прыдбалі яшчэ ладны кавалак зямлі. Спадзяваліся, што будуць гаспадарыць на ёй.

Але пасля 1939 года ўсіх, хто жыў больш-менш заможна, сталі раскулачваць. Брата дзеда Васіля выслаў у Сібір. Уся сям'я Мельяновічаў была гатова да таго, што іх восьмёрка вышлюць у Сібір. Напачатку стаялі падрыхтаваныя торбачкі з рэчамі. Але тут абрынулася вайна... Пазней яны апынуліся ў Нямеччыне: спачатку ў польскім лагэры, потым — у беларускім. Пасля выпрабаванняў і нягод сям'я Мельяновічаў рапсылася на доўгае падарожжа на цеплаходзе па акіяну ў ЗША.

У Нью-Йорку Мельяновічы і сем'я іншых беларускіх эмігрантаў пачалі новае жыццё. Сярод асляпляльных агнёў "сусветнай сталіцы", гукаў чужой мовы і чужых рытмаў хіба што маленькія дзеці з беларускіх сем'яў адчувалі сябе больш-менш камфортна.

Перад дарослымі ж стаялі сур'ёзныя праблемы псіхалагічнага і эканамічнага плана. (Бацькі Васіля, дарэчы, так і не адаптаваліся ў Амерыцы, хаця пражылі там да самай смерці. Маці, не ведаючы мовы, прыбірала людзям хаты. Бацька рабіў на фабрыцы, а ў вольны час майстраваў абсталяванне для царквы, якую іх абшчына тут пабудавала, адмысловыя аклады для абразоў.)

Васіль хацеў вучыцца. Але грошай на адукацыю дзяцей бацькі не мелі. Тады хлопец вырашыў пайсці на некалькі год у амерыканскае войска, што давала пасля магчы-

масць бясплатна вучыцца ў лубым амерыканскім універсітэце.

Так Васіль Мельяновіч, прайшоўшы спецыяльную падрыхтоўку, апынуўся ў зоне Панамскага канала, у іншых гарачых кропках планеты.

Ён паставіў сабе мэту стаць высокакваліфікаваным спецыялістам. І стаў ім. У 1963-м годзе атрымаў ступень бакалаўра ў Нью-Йоркскім універсітэце па інжынернай спецыяльнасці, а ў 1972 стаў кандыдатам навук. Пачаў працаваць у тэлефоннай кампаніі AT & T менеджэрам. Але грамадскі тэмперамент не даваў Мельяновічу магчымасці весці ціхае і размеранае жыццё. Ён актыўна далучаецца да дзейнасці Рэспубліканскай партыі ЗША, лабіруе інтарэсы беларускай дыяспары ў Дэпартаменце супрацоўнічае з рознымі інфармацыйнымі агенцтвамі. Ганаруўся Васіль Мельяновіч і сваім асабістым знаёмствам з Р.Рэйганам і Дж.Бушам-старэйшым.

Але той, хто добра ведаў гэтага чалавека, мог бы сказаць, што жыў ён увесь час з раздвоенай душой. І раздваенне адбывалася з-за яго суму па Беларусі.

Трапіць у Беларусь яму хацелася заўсёды. Калі з'явілася магчымасць у 1988 годзе прыехаць у родную краіну, Мельяновіч яе выкарыстаў: павёз у Мінск амерыканскую выставу. Але дазволу наведаць родную Азярніцу яму не далі. Сэрца яго бунтавалася ад такой несправядлівасці...

Калі ж у пачатку 90-х гадоў мінулага стагоддзя была абвешчана незалежнасць Беларусі, ён прыляцеў сюды з-за акіяна ледзь не першым. І фактычна стаў жыць на два дамы: адзін у Амерыцы, а другі ў Мінску. Хаця ніякага дома ў традыцыйным разуменні ў яго ў Беларусі не было — здамаў сціпую кватэру і марыў, што некалі прыдбае ў ваколіцах беларускай сталіцы катэдж. А ў Азярніцы бываў часта. Яго радала, што захаваліся вялікі бацькоўскі дом, у якім цяпер размяшчаецца мясцовая школа. Здавалася, што блуканне па сцяжынках дзяцінства надае яму сілы і наталіе энергіяй стомленую душу.

Знаходзячыся ў Беларусі, Васіль Мельяновіч шмат кантактаваў з людзьмі. Хацеў адкрыць тут уласную фірму, якая дапамагала б беларусам асвойваць азы бізнесу, менеджменту, збіраўся чытаць лекцыі... Але нічога з гэтага не атрымалася. Адзінае, што зрабіў, — правёў за

свой кошт лінію электраперадач на аддалены хутар пад Лунінцам, дзе дасюль пры свячах жыла яго далёкая сваячка.

Пад канец 90-х гадоў Васіль зрабіў спробу зноў перамяніць сваё жыццё. Прадаў вялікі дом з тыпаграфіяй (ён займаўся выдавецкім бізнесам) у штаце Мэрыленд і перабраўся ў суседні штат Агайо, бліжэй да славуэтага беларускага культурнага цэнтра "Полацак".

— Хачу перадаць шматлікія падшыўкі беларускіх газет, што выходзілі тут, кніжкі, іншыя матэрыялы, што беражліва захоўваю ўсе гэтыя гады, для грамадскага карыстання, каб гэты прыдалося на радзіме, бо тут жа яно нікому не патрэбнае, — неаднойчы казаў Васіль.

Але ніякай цікавасці да яго архіваў не праявілі ў "Полацаку", хаця даўно збіраліся зрабіць там і бібліятэку, і музей, і карцінную галерэю... Усе унікальныя беларускія касцюмы, творы мастацтва, прадметы побыту, якія захоўваюцца цяпер у сем'ях, пэўна ж, прападуць, калі адмыдзе старэйшае пакаленне...

Дакументы, архівы, запісы В.Мельяновіча так і засталіся незапатрабаванымі. Паміраючы, ён завяшчаў пахаваць свой прах побач з дзедам на беларускіх вясковых могілках. Кажуць, што яго нават не адпелі ў той прыгожай і велічнай царкве, дзе Васіль неаднойчы стаяў на каленях перад Богам, уносячы яму хвалу.

Складаны быў чалавек, бурна жыў, цяжка паміраў, але ні ў кога не прасіў літасці і спагады. Непрыкаяная яго душа, магчыма, знойдзе цяпер спакой на Радзіме, куды ён так імкнуўся. Няхай за яго памоляцца ўсе тыя, каму ён у свой час працягнуў руку дапамогі, каго любіў і шановаў. А такіх і ў Амерыцы, і ў Беларусі нямала.

Сяргей Раманюк, нядаўні імігрант з Беларусі, якога ў цяжкі перыяд жыцця прытуліў у сваім доме ў Брансвіку Васіль Мельяновіч, даставіў прах свайго сябра (а яны сапраўды былі лепшымі сябрамі) на Радзіму. Зрабілі ўсё па людску, калі аддавалі яго зямлі. Налілі тройчы ў кілішкі і памянулі добрым словам.

Таццяна АНТОНАВА-МЕЛЬЯНОВІЧ. НА ЗДЫМКАХ: В.МЕЛЬЯНОВІЧ ля дома ў Брансвіку (ЗША); Таццяна і Васіль МЕЛЬЯНОВІЧЫ ў Вашынгтоне; праваслаўная царква БГКЦ "Полацак"; браты Аляксандр і Сяргей РАМАНЮК і аўтар артыкула ля магілы В. Мельяновіча; пахаванне.

Зваротная сувязь

Жамчужына "Радон"

Так называў санаторый "Радон" немец Хайнс Вельтэрс.

Ён жыў недалёка ад Берліна і ўжо дванадцаты раз прыехаў адпачываць у гэту здраўніцу. Хайнс добра ведае рускую мову. Ён кандыдат медыцынскіх навук. Даведаўся пра "Радон" ад сваіх знаёмых, якія ехалі адпачываць і папрасілі яго быць перакладчыкам. Так упершыню трапіў у Беларусь.

Хайнс Вельтэрс спадзяваўся, што ў "Радоне" знойдзе збавенне ад даўняга болю — турбавала спіна. І стаў практычна здаровым. Але, каб хвароба не вярнулася зноў, прыязджае ў санаторый па два разы ў год.

Іосіф ЗАЯЦ

Малдова. Дойна

Санаторый у шахце

Паважанае рэдакцыя "Голасу Радзімы", у нумары газеты "Независимая Молдова", якую я выпісваю, знайшла ў дадатку "Беларусь у Молдове" ваш адрас і вырашыла папрасіць дапамогі.

На тэрыторыі Беларусі ёсць саляная шахта пад зямлёй, дзе лечыць цяжкае захворванне — бронхіальную астму. У майго мужа менавіта гэта хвароба, і ў вельмі цяжкай форме. Мне б хацелася, каб вы, калі магчыма, праз газету або асабіста адказалі, дзе знаходзіцца гэты санаторый. І наогул, ці можна жыхарам іншай краіны лячыцца там і на якіх умовах.

З павагай,

Валянціна БАРБАРАВА.

АД РЭДАКЦЫІ. Сапраўды, у горадзе Салігорску Мінскай вобласці дзейнічае спелеалічэбніца, якая прымае на лячэнне і грамадзян іншых краін. Даведкі можна атрымаць па тэлефоне (8-01710) 38-174.

Украіна. Сімферопаль

Крым запрашае майстроў акварэлі

У Сімферопальскім мастацкім музеі адбылася традыцыйная, чарговая выстава "Пятая Біенале камернай акварэлі Крыма". Яна праводзіцца раз у два гады.

Першая адбылася ў 1996 годзе. Такія экспазіцыі сталі самымі папулярнымі сярод акварэлістаў і ўяўляюць сабой своеасаблівыя мастацкія фестывалі.

Так, на апошняй экспанавалася больш за 500 акварэлей 130 аўтараў з Крыма, Украіны, Расіі, Польшчы.

Усе работы аўтарскія, творчыя, памерам не больш за 21х31сантыметр, розных жанраў, выкананыя ў тэхніцы чыстай акварэлі. Лепшыя з іх адзначаюцца дыпламамі і прызамі. Усе ўдзельнікі атрымліваюць каталог выставы. У гэтым творчым аглядзе прымаюць удзел і беларусы Крыма. Але, на жаль, мастакі з Беларусі пакуль да нас не прыязджаюць. Хаця мы ведаем, што там многа добрых акварэлістаў і нават існуюць школы акварэльнага жывапісу. Напрыклад, відавская.

Запрашаем мастакоў Беларусі і іншых краін да ўдзелу ў Шостага Біенале камернай акварэлі Крыма, што адбудзецца ў кастрычніку-снежні 2006 года.

Уладзімір КІРКЕВІЧ.

Іна СНАРСКАЯ

Новыя вершы

Мая зямля — гаючы бінт на целе,
І гэты скарб завешчана храніць.
Я сіні лес, жывых крыніц
адпенне
Халоднымі начамі буду сніць.

Дзе зліва мне падманы
наварожыць,
Дзе груганне схвае капяжы,
Зямля травой, зямля
спяжынкай кожнай
Мне накануе верыць, марыць,
жыць.

ЗІМОВАЕ

Судзіцца, неба, спачынь:
Чырвонае ты ад болю.
Нялёгка душы лячыць
І перапісаць долі.

І падае з рук пяро
У снег — замяло падлогу,
Зноў ледзяной карой
Пакрыецца сэрца надоўга.

Дарогі мае, як на грэх,
Сышліся наўспяж бінтамі.
Мой лобы, рукі сагрэць
Цяжка на развітанне.

Крывавае неба баліць,
Пульсуй, спікае свечкай...
Да нашай халоднай зямлі
Дахранаецца вечнасць.

Мае лясны ўпхліліся ў неба,
Зара, ўздыхні.
Табе лясны далёка несці,
Прыляж, спачні.

Зара, даруй, напоі неба
Я п'ю з каўша.
Мае лясны не просяць хлеба,
Як і душа.

Я не ўмею варажыць,
Толькі страт зямное шчасце
Прывучае проста жыць
І паклоны Богу класці.

Я не ўмею варажыць,
Дзе за ніткай скарб кладзецца, —
Прывучаю не тужыць
Сваё зморанае сэрца.

І малюся дзень за днём,
Крок за крокам, век за векам.
Мае плечы ўкрыў анёл
Зорным небам, сінім ветрам.

Павольна дыхае зара
На адзічэлы след.
Пагляд ваўка, нібы кара,
Ён увабраў сусвет.

Пагляд ваўка трывожыць ноч
І слепіць вочы дню.
Кашуля падае да ног
Ахвяраю агню.

Нанова памяць запішу
І выйду з апранах,
Пакуль ірве маю душу
Мой воўк, мой грэх, мой жаж.

Чуецца: вербы вартуюць сон.
Цішыня зацяжарыла летам.
Лёгае прывід зялёных соў
Над паграніччам сусветаў.

Недзе снягі і спакуса ў вачах.
Недзе завеі.
Чуецца: вербы умеюць маўчаць.
Чуецца: вечар...

Дарога, кволае дзіця,
Цябе душой не наталілі,

Гарачым подыхам лісія
І прахалодай вуснаў мілых.

Дарога, сумнае дзіця,
Не плач апошнім днём завеі,
Прымі няўмольнасць адкрыцця,
Што галава твая сівец.

Вучыся слухаць цішыню,
Празрыстую зару.
Я канюшынаю зямлю
І неба прыбярэ.

Я зберагу стамлёных вей
Шчаслівыя агні,
Калі ракою папышым
У золкія снягі.

Калі не ўскрыкну, не спяю
На беразе дажджоў...
Вучыся слухаць цішыню
Імя якой — любоў.

Пастарайся проста выжыць.
Пастарайся даляцець
Да гарачых зор у жыццё,
Да гаючых пеняў дрэў.

Пастарайся разам з ветрам
Выпіць поўню, як расу,
У тваёй далоні — вечнасць,
Дождж, уплецены ў касу.

У тваёй далоні — воля,
Поле белае буслоў...
Пастарайся проста выжыць,
Даляцець дамоў.

Пройдзе зіма пералескамі,
Небам і воўчымі спежкамі.
Пройдзе зіма ліхаманская
Марамі, ранами, казкамі,
Плынно глыбокай,
Песняй далёкай.
Знікне з вачэй.
Уцячэ.

РАДЗІМЕ

Я так хацела хараша спяваць,
Я так вучыла той урок п'ярозы.
Ды вечер кветкі на лугах ірваў,
Перашпаўляў у яшму мае
слёзы.

Радкі сталелі, месяц маладзеў,
І ўсё часцей звінеў вистун
хаўтурны.
А я хавала вочы ад людзей,
Не заўважала ланцугоў і турмаў.

Я так хацела хараша спяваць,
Ды раптам не адчула водар
ночы,
Калі ўзнялася на гары трава,
Схавала з гора вочы.

Навука болю — каршуновы
крык.
Навука здрады — чараты і
крушні.
Зямля мая, прытулак белых
крыл,
Ты тужыш, тужыш, тужыш...

Той, хто народзіцца вольным,
як вепер,
Вечарам сыдзе з жыцця.
Вершы — мае паслухмяныя
дзеці,

А сапсаваная я.
А нешчаслівая я. Там, дзе вешце
Воўчым застыла таўром,
Я заблукала нябогаю ў свеце
І растрывожыла гром.

І разбудзіла маланку
Рэхам сівым у барах.

Той, хто прыйдзе на світанку,
Вечарам ляжа ўміраць.

Той, хто прыйдзе як збавенне,—
Будзе з ветрам стагнаць...
Мяне у небе усё меней,
Усё больш — у снягах.

Ляціць жыццё. Зіма майструе
сані.
Апошні ліст прылёг пад
абразы.
Я халады сустрэну не радкамі,
А падсвядомым прысмакам
гразы.

А клён палаў. Было яму так
светла.
Мінуламу малюся наўздагон:
Запомніце мяне, вятры і вербы,
Маю празрыстую, як сіні
дзень, далонь.

Запомніце шалёнай і шчаслівай,
Дзе па шчацэ не скопіцца
сляза.
Я сёння ліўнем, светлавокім
ліўнем
Прыйшла, каб восені "даруй
мяне" сказаць.

Бо заўтра стану пералётным
снегам,
Завею ноччу парк і сады.
І нагбам вып'ю міласціну
неба —
Твае гарачыя няўлоўныя
сляды.

Зіма без снегу, як без сэрца,
Гуляе смагай зноў і зноў.
І нас нясе салёны вечер
На раздарожжа сініх сноў.

Я гаварыць цябе вучыла
Гарачай ноччу, слотным днём.
І гаварала памяць крылаў,
І вырастала там быллі.

Чакалі снегу, быццам хлеба,
Які забыўся вырасці.
Так мала сэрца сёння ў неба.
Так мала шчырасці ў жыцці.

Берагі бліжэй за сэрца —
Беражы.
За адзін глыток ад смерці
Ноч бяжыць.

Дзе мая лясная фея?
За слямом.
Яе плечы, яе вей
Замяло.

Берагі бліжэй за поўню —
Цішыню.
Кубак першай я напоўню,
Прыгублю.

А пасля і ты, мой мілы.
Будзе шлён.
Паратунак — толькі крылы.
Белы лён.

Сіні лес расце ля ракі.
Камень, кінуты у вякі,
Вечны ўспамін
Чалавечы?..

Кранаецца лес рукі...
Пакінь,
Пакінь мяне, лобы мой,
Смелай.

Зменіцца час.
І пра нас
Напіша нехта радкі,
Напіўшыся ветру з ракі.

Песня для ўсіх

Ігар ЛУЧАНОК:

Хачу падарыць
"Вандроўную пташку"

- *Логіца верыць, што людзі мяне кроху ведаюць.
Для гэтага я працаваў і працую шмат і сумленна.
Мне падабаецца, што мае мелодыі спяваюць і прафесія
камі, і аматары.*

*Маю, каб мая душа, якую я ўклаў у песні, хаця б
нейкай гасцінкай перадалася майм слухачам, тым, хто
любіць народную мелодыю, тым, хто адчувае ў маіх
песнях святло, надзею.*

*Буду шчаслівым, калі застануцца жонкі хаця б адна
дзве мае песні. Там і я, кампазітар, буду жывы.*

Ігар Лучанок *Игорь*

ВАНДРОЎНАЯ ПТАШКА
Сл. Яна Чачота Муз. І. Лучанка

Павольна, лярва
р Cm G7H C7

Ах ты, пташка, адлятаеш — у якую ж даль? Мне пакінула ізноў тут Па-над мілай жаль. Мо была ў яе садочку? Ці не стрэла там Той, найгожай, да якой бы Паляцеў я сам.

Што аб мілай, Я б шчаслівы быў. Ці не чула выпадкова Ты хоць колькі слоў Той, якая не выходзіць З маіх юных сноў? Ах ты, пташка, Адлятаеш — у якую ж даль? Мне пакінула ізноў тут Па-над мілай жаль. ПРЫПЕЎ: Пташка, пташка, Скуль ляціш ты — Ці не з нашых ніў? Каб пачуць мне

Ах ты, пташка,
Адлятаеш — у якую ж даль?
Мне пакінула ізноў тут
Па-над мілай жаль.
Мо была ў яе садочку?
Ці не стрэла там
Той, найгожай, да якой бы
Паляцеў я сам.

Што аб мілай,
Я б шчаслівы быў.
Ці не чула выпадкова
Ты хоць колькі слоў
Той, якая не выходзіць
З маіх юных сноў?
Ах ты, пташка,
Адлятаеш — у якую
ж даль?
Мне пакінула ізноў тут
Па-над мілай жаль.
ПРЫПЕЎ.

Асабістае

Рабіна за рагом

У маленькай сталовай хірургічнага аддзялення адной з бальніц Мінска мне ўсё знаёма да дробязей: і інтэр'ер, і афіцыянткі-разносчыцы, і немудрагелістыя стравы бальнічнай кухні. Мяняюцца толькі пацыенты. У асноўным гэта людзі сталага ўзросту. З'яўляюцца і маладыя на гэтым бясконцым канвееры. Як правіла, усе маўклівыя, засяроджаныя... Нехта рыхтуецца да аперацыі, а хтосьці пасля яе.

Адзін раз у год я праходжу тут планавы курс лячэння і назіраю гэту невясёлую бальнічную мітусню. Бадай, нават не мітусню, а размеранае жыццё па вызначаных раз і назаўсёды правілах.

Тут іншы свет. Калі бачыш любімы горад, неба і сонца, кветкі і траву праз аконнае шкло бальнічнай палаты, — усё ўспрымаецца па-іншаму. І ты сам-насам са сваёй бядой.

Дзесьці я чытала, што хваробу Усявышні пасылае чалавеку, каб ён меў магчымасць пераасэнсаваць сваё жыццё, змяніць нешта ў ім, пазбавіцца ад павуціння грахоў, усвядоміць іх, вызваліць сваю душу і розум для чыстых думак і добрых намераў.

Цяжка не пагадзіцца з гэтым. Але як знайсці ў сабе сілы, каб справіцца з бядой, што навалілася на цябе невідэма адкуль? Добра, калі ёсць надзейны муж (або жонка), дзеці і ўнукі, якія любяць цябе, дапамогуць і суседзям. А калі чалавек адзінокі? Або і таго горш: забыты і мужам, і дарослымі забяспечанымі дзецьмі, якія калі і з'яўляюцца ў бальнічнай палате, то на імгненне, пакінуўшы на тумбачыцы кекс і кампот з суседняга гастронама. Пасля такіх "наведванняў" папурныя пацыенты, як правіла, паварочваюцца на бальнічным ложку тварам да сцяны. Прыняўшы снагавую таблетку, ціха засынаюць. Інакш горад...

Стасункі

Элеанора СКУРАТАВА, загадчык канцэртнага аддзела Белдзяржакадэміі музыкі, кандыдат педагогічных навук:

"Музыка аб'ядноўвае ўсіх, яна не ведае межаў..."

— Элеанора Мікалаеўна, апошнім часам сумесна з Пасольствам Італіі вы праводзіце цыкл лекцый-канцэртаў, прысвечаных знакамітым музыкантам, кампазітарам гэтай краіны. Як узнік гэты праект?

— Так, гэты цыкл мы назвалі "Музыка італьянскіх кампазітараў XVII — XIX стагоддзяў". У нас з Пасольствам Італіі творчы саюз, які ўмацоўвае італьянская музыка. Мы звычайна разам з паслом абмяркоўваем праграмы, уносім прапановы. На адным з канцэртаў нават гучала музыка Сяргея Рахманінава на тэму Арканджэла Каманінава на тэму Арканджэла Каманінава спецыяльна для сін'еры д'Аўдзіі, жонкі пасла.

— Мова музыкі зразумелая ўсім, у музыцы няма межаў. Таму, вядома, будзе працяг такіх канцэртаў.

— Элеанора Мікалаеўна, ці ёсць аналагічныя праекты з прадстаўнікамі іншых краін?

— У мінулым годзе ў нас быў цікавы праект з Пасольствам Францыі, які назвалі "Культурная спадчына Францыі XVII — XX ста-

рых крыўды не даць спакою. Яна больш балючая, чым боль фізічны.

...Як ажывае мая душа, калі я назіраю сустрэчу ў бальнічным калідоры мужа і жонкі, якія пражылі доўгае сумеснае жыццё. Дакладна ведаю, што ў важкай сумцы старанна ўложана дамашняя смаката, якой потым радысны пацыент з няўтоеным гонарам будзе частаваць суседзяў па палате. Такія спатканні бываюць доўгімі. Двое адасабляюцца дзе-небудзь у куточку і нагаварыцца не могуць. Усе навіны — агульныя, як радасць і гора, як шчасце і каханне. Урачы сцвярджаюць, што такія пацыенты "выходзяць" з хваробы значна хутчэй.

Вось яшчэ адна бальнічная трагедыя. Вернемся ў думках за мой маленькі столик у сталовай. Два дні назад тут з'явілася жанчына гадоў пяцідзесяці. Сімпатычны добры твар. Добрыя вочы, якія ўсё разумеюць, заўсёды поўныя слёз. Яна не можа іх стрымаць. Слёзы струменяцца бясконцымі ручайкамі. Разгаварыліся. У Галіны некалькі гадоў назад памёр муж. У дарослых дзяцей сваё жыццё. Цяпер яе чакае аперацыя. Не даюць спакою суседзі па "камуналцы".

Але ў каго няма праблем і стрэсаў? Хто можа пахваліцца выдатным здароўем? На жаль, такіх мала.

У адказ на адкрытасць і шчырасць я падвела новую знаёмую да акна маёй палаты. Паказала ёй дрэва, якое стаіць адасоблена і за якім назіраю некалькі гадоў. Калісьці нехта пасадзіў тонкую рабінку за рагом двухпавярховага будынка. Гэты "нехта" не падумаў, што асуджае жывую істоту на пакуты. За рагом ніколі не было сонца. Рабінка жыла ў ценю і сырасці. Але вось яна падрасла, надзейна замацавалася каранямі ў зямлі і... выпягнула свае галіны за рог будынка. Нялёгка ёй даваўся. Ствол выгнуўся,

скрывіўся, але крона хутка купалася ў сонечных промнях. Калі рабіна набрала сілу — дала тры прыгожыя вертыкальныя парасткі, якія падняліся вышэй за дах дома і на працягу ўсяго дня атрымліваюць святло і цяпло. Вось так мудрае дрэўца распарадзілася сабой — змяніла вызначаны яму незайздросны лёс і цяпер паспяхова выконвае жыццёвае прызначэнне.

Да вечара мы сядзелі з Галінай ля акна. Назіралі за сінічкамі, якія з задавальненнем ласаваліся ягадамі рабіны. Гаварылі пра многае. Але сутнасць размовы была адна: у любых абставінах чалавек не павінен здавацца, крыўдзіцца на ўвесь свет і думаць аб тым, што ён самы нешчаслівы. Ні ў якім выпадку не абвінавачваць іншых ва ўласных няўдачах. Тым больш, ліць бясконцыя слёзы, шкадуючы сябе. Хаця плакаць зрадку... так хочацца.

Трэба знайсці сілы, каб змяніць сваё жыццё, знайсці "кропку адліку" новых адносін, перш за ўсё, да сябе самой. Змагацца за сваё здароўе, сваё Шчасце, сваё Жыццё, якое ў кожнага адно.

Я кранальна адношуся да людзей, якія падзяліліся са мной патаемным у хвіліны адчаю. Я вырашыла, што мой асабісты прыклад дапаможа Галіне зацвердзіцца ў жаданні змагацца да канца, расказала ёй уласную гісторыю аб тым, як дзесяць гадоў таму ўрачы аб'явілі мне "смяротны прыгавор", паведаміўшы аб самым страшным з усіх дыягназаў. Цяжкая аперацыя, апраменьванне, хіміятэрапія і бясконцыя дні, ночы, тыдні, месяцы ў бальніцы. Муж адразу паставіў усе кропкі над "і" — паехаў жыць у іншы горад. Здавалася, ужо не выжыць, не падняцца.

Ніколі ў жыцці не забуду той вечар — 15 снежня 1994 года. Я ляжала ў бальнічнай палате, бязлітасна раздаўленая абставінамі майго жыцця. Менавіта

ў гэты дзень, пражыўшы чатыры дзесяці гадоў, я набыла новы статус — стала інвалідам другой групы. Не спалася. Я ўключыла радыё і пачула паведамленне аб тым, што праз дзень у нашым горадзе ў Палацы моладзі адбудзецца сустрэча з Майяй Фёдарунай Гагулан — аўтарам незвычайна папулярнай кнігі "Развітайцеся з хваробамі". Гэту кнігу тады друкавалі многія газеты краіны. У ёй растлумачана сістэма геніяльнага японскага прафесара Нішы, яна вучыць, як скарыстоўваючы сілы прыроды і ўласнага арганізма, пазбавіцца ад хвароб (нават ад раку) і ніколі не хварэць.

Калі мне нехта са знаёмых жанчын паведаміла, што ў яе няма часу на гімнастыку, зарадку, басейн, я моўчкі ўсміхаюся. Бо ведаю: за гэтай хітраватай фразай утойваецца няўменне арганізаваць самую вялікую каштоўнасць — уласны час. А ўслых гавару толькі кароткі, выпакутаваны бясконцымі трэніроўкамі, спецыяльнай хадзьбой, загартоўваннем і строгім распарадкаем дня мой уласны афарызм: "Перашкаджае быць здаровым чалавеку яго лянота".

Нядаўна, прагульваючыся з унучкай па Мінску, я сустрэла Галіну. Яна так шчыра ўзрадавалася сустрэчы, што адразу асыпала мяне кампліментарамі наконт майго бездарнага выгляду і адзення. (Яна ў многім мае рацыю, бо мне даўно знялі групу інваліднасці).

Вясёлая абаяльная жанчына расказала, што ў яе ўсё наладзілася. Яна сур'ёзна занялася сваім здароўем, памірылася з суседзямі,

паціху наладжвае свой быт, да вялікай радасці, пахудзела.

— Твая практыкаванні, якім вы мяне навучылі, рабілі, стараюся. З кнігай Май Гагулан амаль не расстаюся. Прызнаюся, даецца мне ўсё нялёгка. Бывае, і лянота адольвае — чаго граху таіць. Адрозні ўспамінаю, што вы ўсё гэта выконвалі, яшчэ і працавалі, і дзяцей давалі... Вось і працягну, не адступаю. А яшчэ рабіна за рагом не дае расслабіцца. Усё жыццё яе помніць буду! — сказала на развітанне Галіна.

Мы з унучкай прадоўжылі шлях. Раптам Лерачка спытала:

— Што гэта за рабіна? І чаму за рагом?

Я прывяла маю маленькую сяброўку да цуда-дрэва — гэта было зусім недалёка — і расказала ёй даўнюю гісторыю аб тым, як трэба любіць жыццё і ніколі не здавацца.

Мы сфатаграфавалі "галоўную геранію" майго апавядання. І калі каму-небудзь з вас, дарагія чытачы, цяпер цяжка, не губляйце надзею. Паглядзіце на гэты здымак і — дзейнічайце!

Будзьце шчаслівыя!

Ганна АЛЕКСАНДРОВІЧ.

годдзяў". Ён быў складаны, але вельмі цікавы, бо гучала не толькі музыка французскіх кампазітараў, але і французская паэзія. Таксама былі прачытаны лекцыі па мастацтву, архітэктуры з дэманстрацыяй слайдаў. Кожны творчы вечар перадаваў дух эпохі.

Супрацоўнічаем таксама з Польскім інстытутам у Мінску. Адбыліся тры канцэрты, прысвечаныя паланезам, мазуркам, баладам. У канцэрте "Фрэдэрык Шапэн — пазт фартэпіяна" прыме ўдзел Іосіф Сяргей, які на конкурсе Фрэдэрыка Шапэна ў Польшчы атрымаў першую прэмію, а ў якасці падарунка — раяль.

— Ці вучацца ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі замежныя студэнты?

— Цяпер у нас 152 студэнты з Кітая, 2 — з Японіі. Ёсць аспіранты: па аднаму з Мексікі, Турцыі і Ірданіі, а таксама магiстрант з ЗША.

— Ці вучацца ў акадэміі дзеці беларусаў, якія жывуць за межамі нашай краіны?

— Вядома. Многа студэнтаў з Расіі. Напрыклад, спявачка Наталля Коўб вучыцца тут, а бацькі, муж, сын жывуць на поўначы Расіі.

— Хто з вельмі партнёраў найбольш натхняе на новыя праекты?

— Мы шмат гадоў супрацоўнічаем з Беларускім таварыствам дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. Там заўсёды праводзяцца тэматычныя вечары і святы, звязаныя з падзеямі ў розных краінах свету. Супрацоўнікі таварыства запрашаюць нас упрыгожыць такія вечары музыкай, але існуе адна праблема: італьянскую, французскую музыку ведаюць усе, а ёсць краіны, музычная культура якіх нам недаступная. Напрыклад, доўгі час мы не мелі нот ізраільскіх кампазітараў. Пасольства Ізраіля звязалася з Іерусалімам, і адтуль даслалі ноты, якія нашы студэнты спецыяльна вучылі, ігралі новую для іх музыку. Пакуль мы мала ведаем англійскую музыку — не толькі класічную, але і сучасную.

— З вайшай творчай дзейнасцю чытачы ўжо крыху знаёмыя, раскажыце што-небудзь пра сябе.

— Я адчуваю сябе не вельмі шчаслівым чалавекам, таму што ў мяне няма радзімы. Нарадзілася ў Грузіі, затым мяне прывезлі ў Нагорны Карабах — Сяпанакерт. У першы клас пайшла ў Баку, пасля жылі за мяжой. Адтуль трапілі ў Грозненскую вобласць, цяперашнюю Чачню. У Грозным працавала ў музычным вучылішчы, вучылася ў Растове-на-Доне, затым паступіла ў Інстытут Гнесіных у Маскве. З 1968 года жыву ў Мінску. Муж беларус.

— Наша газета прызначана для суайчыннікаў за межамі Беларусі, але мы не абыходзім увагай і дзейнасць нацыянальных суполак, якія знаходзяцца на тэрыторыі Беларусі. Ці супрацоўнічаеце вы з нацыянальнымі аб'яднаннямі?

— Мы ўзаемадзейнічаем з рознымі суполкамі, вядома, праз музыку. Музыка аб'ядноўвае ўсіх. Неаднаразова па запрашэнні Рускага таварыства мы ладзілі канцэр-

ты, прысвечаныя Міхаілу Глінку, Пятру Чайкоўскаму; літаратурна-музычныя вечары, прысвечаныя Міхаілу Лермантаву, Аляксандру Пушкіну і інш. Выконвалі любімыя творы малдаван, балгар, украінцаў, казахаў і інш. Нашы студэнты іграюць цікавую музыку розных краін і народаў. Асабіста мне блізкая музыка ўсходу. Я выконвала чачэйскія, грузійскія, армянскія мелодыі...

Хочацца, каб высокае мастацтва, якое мы прапагандуем, было цікавае ўсім, асабліва нашай моладзі. Таму імкнёмся, каб нашы музыканты выступалі ў розных гарадах Беларусі. Хацелася б, каб студэнты часцей выязджалі за мяжу. Пакуль гэта адзінакавыя выпадкі. Нядаўна з поспехам у Італіі выступіў камерны аркестр "Gradus ad Parnassum". Вялікую падтрымку аказвае нам дзяржава. Для таленавітай моладзі існуе спецыяльны фонд, з якога многія нашы студэнты атрымліваюць стывендыі.

Гутарыла
Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

Еўрабачанне — 2005

Сола Анжалікі Агурбаш для Еўропы

На міжнародным конкурсе песні "Еўрабачанне" нашу краіну будзе прадстаўляць Анжаліка Агурбаш. Так вырашыла журы Нацыянальнага конкурсу пад кіраўніцтвам народнага артыста Рэспублікі Беларусь Міхаіла Фінберга. Рашэнне прымалася на падставе вынікаў тэлефанавання глядачоў Беларускага тэлебачання. "Голас Радзімы" неаднойчы расказваў пра творчасць Анжалікі Агурбаш, якая пачала сваю кар'еру пад імем Ліка Ялінская з заваявання тытула першай мінскай прыгажуні. Далей працавала ў ансамблі "Верасы", займалася сольнай кар'ерай, стварыла арт-клуб "Ліка". Арганізавала першую ў Мінску школу прыгажосці, аб'явіўшы яе дэвізам словы "Непрыгожых жанчын не бывае".

Ёй заўсёды ўдавалася заставацца жанопкай і сапраўды чароўнай. Нават свой першы тытул галоўнай мінскай прыгажуні Ліка атрымала, калі яе дачцэ было некалькі месяцаў (цяпер яна заканчвае школу і марыць пра кар'еру прадзюсера шоу-бізнесу). Потым у Лікі нарадзіўся сын, якому зараз 7 гадоў.

Анжалікай Агурбаш Ліка Ялінская стала тры гады таму, калі выйшла замуж за расійскага бізнесмена Мікалая Агурбаша. Пераехала жывіць у Падмаскоўе, але засталася грамадзянкай Беларусі. Яе гісторыя нагадвае гісторыю Папялушкі толькі тым, што яна сустрэла свайго прынца, які стаў для яе надзейнай апорай у жыцці і падтрымкай яе прагу да творчасці. Насамрэч Ліка — цэльная і ўпэўненая ў сабе натура. Яна добра ведае, чаго хоча, умее марыць і кажа, што Бог робіць так, што ўсе яе мары здзяйсняюцца. Сама яна гэтаму актыўна дапамагае і не можа, здаецца, сядзець на месцы. Трапіўшы ў Расію, пачала заваўваць і яе. І зноў з конкурсу прыгажосці. Стала ўладальніцай тытула "Місіс Расія — 2002".

Потым — выпуск альбомаў, запіс кліпаў. Адным словам, творчасць. Аднак нездарма Ліка кажа,

што галоўныя яе песні — гэта дзеці. Летась нарадзіўся ў яе яшчэ адзін сын. Яму не было і трох месяцаў, калі разам з бацькамі ён прыехаў у Мінск і нават зняўся ў кліпе Анжалікі Агурбаш да песні "Навагодняя" ў ролі Новага 2005 года. Менавіта тады Ліка і заявіла, што з задавальненнем прадставіць Беларусь на конкурсе "Еўрабачанне". А Мікалай Агурбаш паабяцаў зрабіць усё, каб яна атрымала ад гэтага задавальненне.

Ідэя ўдзелу ў міжнародным конкурсе належыць яе мужу, а зараз ужо і прадзюсеру. Ён задумаўся над тым, каб запісаць песню "Boys and girls" падчас жудасных падзей у Беслане. Сэнс яе, як кажа Мікалай Агурбаш, у звароце да дарослых ад імя малых: "Вы кажце нам, што трэба добра сябе паводзіць, мыць рукі перад ежай, не забываць чысціць зубы. Мы стараемся. Але што робіце вы, каб абараніць нас? Аказваецца, нічога".

У выніку, песня, з якой Анжаліка выступіць на Еўрабачанні, атрымалася больш агтымістычнай, пры гэтым захаваўшы заклік да добра і міру. "Хлопчыкі і дзяўчынкі" — гэта ўсе мы са сваёй верай у добрае," — кажа Анжаліка.

Конкурс "Еўрабачанне" адбудзецца ў Кіеве ў маі. Анжаліка і яе

муж-прадзюсер вельмі сур'ёзна ставяцца да прэзентацыі спявачкі на "Еўрабачанні". Аб'яўлены тэндэр сярод беларускіх мадэляраў на распрацоўку фірменнага стылю выканаўцы і ўсёй каманды. Для Лікі — асобна для выступлення, прэс-канферэнцый, прыёмаў, рэпетыцый. Асноўнае патрабаванне — у касцюмах павінен прысутнічаць беларускі каларыт.

Ліка лічыць, што вельмі важна ведаць кан'юнктуру рынку, еўрапейскія эстрадныя тэндэнцыі. Важна, каб у Еўропе яшчэ да конкурсу пазнаёміліся з беларускай выканаўцай. Для гэтага яна збіраецца выпусціць шмат відэа- і аўдыёпрадукцыі, якая будзе распаўсюджвацца па свеце на працягу трох месяцаў. Будуць у яе і канцэрты ў краінах-удзельніцах конкурсу. І яшчэ Анжаліка інтрыгуе тым, што абяцае выступіць дуэтам з сусветнымі знакамітацямі. Такім чынам, калі прыйдзе час "Еўрабачання", Анжаліку Агурбаш будуць ведаць у многіх краінах Еўропы.

Тым не менш, Ліка едзе ў Кіев не як воін, а як пасланец свайой міралюбівай краіны. А з такім прыгожым і мужным пасланцом ёсць надзея і на поспех у конкурсе, і на тое, што, як плануе Анжаліка, яе песня ігушкай паляціць у свет.

Алена СПАСЮК.

Алімп

Дзве перамогі Вікторыі

Юная тэнісістка з Мінска выйграла чэмпіянат Аўстраліі

Клауса Хофсаса.

30 студзеня ў фінале Адкрытага чэмпіянату Аўстраліі Віка Азаранка разграміла венгерку Агнеш Шаваі — 6:0, 6:2. А на шляху да фіналу беларуска ўпэўнена перайграла яшчэ чатырох саперніц. Але гэта не ўсё. Азаранка ў дуэце з Марынай Ераковіч з Новай Зеландыі выйграла галоўны прыз і ў турніры пар. Такім чынам, Віка — уладальніца двух прызоў аднаго турніру.

Выйграць турнір "Вялікага шлема" на вышэйшым узроўні не ўдалося яшчэ ні аднаму беларусу. Той жа Максім Мірны дабіўся поспеху толькі ў парным мужчынскім турніры і міксце. Аднак перамогі на юнацкім узроўні былі і, мяркуючы па кар'еры іх беларускіх аўтараў, гарантавалі выдатную будучыню. Адзін жа з турніраў "Вялікага шлема" — Уімблдон — выйграваў Уладзімір Валчкоў і двойчы Наталія Зверава. Пасля гэтага ў дарослым жыцці Наташа выйшла ў фінал Адкрытага чэмпіянату Францыі, а Уладзімір сенсацыйна прабіўся ў паўфінал Уімблдона. Так што вікторыя Вікі абяцае ёй выдатную будучыню.

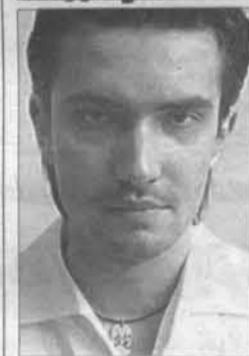
З 3 кастрычніка 2004 года Вікторыя жыве ў Іспаніі і трэніруецца ў тэніснай акадэміі ў Марбеллі ў трэнера Штэфі Граф

Вучобу Вікі ў Іспаніі аплатавае адно з беларускіх прадпрыемстваў. Яшчэ да ад'езду Марбеллю Віка змагла выйсці ў паўфінал юнацкага Уімблдона. І ў Мельбурне яна мела найвышэйшы рэйтынг сярод усіх удзельнікаў і была "пасеяна" першай.

Вікторыя Азаранка нарадзілася 31 ліпеня 1989 года. Рост 181 см, вага 58 кг. Пераможца юнацкіх турніраў у Германіі і Італіі. У 2004 годзе разам з Вольгай Гаварцовай выйграла Уімблдон і дайшла да паўфіналаў адкрытых чэмпіянатаў Францыі і ЗША. У адзіночным разрадзе Віка дабралася да паўфіналу чэмпіянату ЗША і Уімблдона. У дарослых турнірах з прыватным фондам 25 тысяч долараў яна даходзіла да паў- і чвэрцьфіналу. Пасля перамогі ў Аўстраліі стала лідэрам юнацкага рэйтынга.

Падрыхтаваў Віталь СЯЎРУК.

Подыум

А-ля куцюр

Малады беларускі мадэльер Аляксандр Шытко — пераможца вядомых рэспубліканскіх конкурсаў, фіналіст "Рускага сілэта". Яго чарговай вяршыняй стаў удзел у "Куцюр'е года".

Адборачныя туры гэтага форуму праходзілі ў 16 краінах свету, на ім былі прадстаўлены тысячы работ, і толькі адзінкі ў фінале — на маскоўскім подыуме. Расійская сталіца — адзін з цэнтраў сусветнай моды, і паказаць тут сваю калекцыю — ужо дасягненне для майстра. Работы Аляксандра Шытко як фіналіста конкурсу "Куцюр'е года" ўвойдуць у каталог "International Couture". Выданне будзе распаўсюджвацца сярод знатакоў на Днях моды ў Лондане, Парыжы і Мілане.

Ракурс

Кулінарны паядынак у "Акварыуме"

У клубе "Акварыум" адбыўся розыгрыш прызоў і ўзнагароджанне самых актыўных удзельнікаў усенароднага кулінарнага конкурсу "Смачная пошта-2004". Цэнтральнай падзеяй праграмы стаў кулінарны паядынак, на якім зоркі беларускай эстрады Аляксандра Гайдук і Пётр Ялфімаў прадэманстравалі кулінарныя таленты: на вачах у публікі прыгатавалі свае любімыя стравы і паведамлілі пра свае кулінарныя прыхільнасці. Спецыяльнае журы вызначыла пераможцу гэтага паядынка, ім стала Аляксандра Гайдук.

НА ЗДЫМКУ: Аляксандра ГАЙДУК і Пётр ЯЛФІМАЎ. Фота Генадзя СЯМЕНАВА, БелТА.

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны (+375 - 17) 288 - 11 - 97 (бухгалтэрыя), 288 - 12 - 80, 284 - 76 - 56, 288 - 17 - 82 (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029 - 6 - 88 - 17 - 82.
Email: golos_radzimy@tut.by

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
у ІНТЭРНЕЦЕ:
http://www.belarus21.by

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Аб'ём 2 друк. аркушы. Тыраж 2070 экз. Заказ 742. Падпісана да друку 08.02.2005 г. у 12.00.
Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна — выдавецкім комплексе. Знакамі пазначаны рэкламныя матэрыялы.
Адрукавана ААТ «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).
Пацісьці рэдакцыю і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.
© «Голас Радзімы», 2004.